

FAIPAR

FAIPAR MŰSZAKI FOLYÓIRATA 1970. JÚLIUS * XX. ÉVFOLYAM

7

FAIPAR

Főszerkesztő:

RÓKA PÁL

Szerkesztő:

RIEPPERGER LÁSZLO

Szerkesztő bizottság:

Botka Zoltán

Burda Ferenc

Dám Ferenc

Ezsiás Pálné

Fürst Sándor

Dr. Jávorfli Tibor

Juhász István

Dr. Lázár László

Lele Dezső

Lonkai János

Dr. Lugosi Armand

Dr. Petri László

Dr. Somkúti Elemér

Somogyi László

Stróbl Kálmán

Szvetkó Nándor

Kiadja a Lapkiadó Vállalat,

VII., Lenin körút 9-11. Telefon: 221-293

Felelős kiadó:

SALA SÁNDOR

igazgató

Terjeszti a Magyar Posta. — Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál, Budapest V., József nádor tér 1. (Telefon: 180-850) és bármely postahivatalnál. — Csekkszám: szám: egyéni 61.252, közületi 61.066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlájára. 70. 7., 12532-Révai Ny., V., Vadász u. 16. F. v.: Povárnny Jenő

Előfizetési ára félévre 36,— Ft

Egyes szám ára: 6,— Ft

Megjelenik havonta

Szerkesztőség címe:

V., Szabadság tér 17. Tel.: 113-250, 113-888

TARTALOM

<i>Dr. Pintér Ferenc:</i> A felszabadulás negyedszázados évfordulójára	193
<i>Dr. Gál János:</i> Az erdészeti és faipari felsőoktatás negyedszázados fejlődése	196
<i>Dr. Gergely István:</i> Fagazdaságunk 25 éve	200
<i>Dr. Dalocsa Gábor:</i> A technológiai folyamatok automatizálásának alapja: a munka termelékenységének növelése	205
<i>Juhász István:</i> BNV 1970.	211
<i>Juhász István:</i> Bútoripari vállalataink fejlődése az összevonás óta	216
Műszaki információ	221
Belföldi hírek	222
Egyesületi hírek	223
Hazai fafajok.	

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Д-р Ференц Пинтер:</i> Двадцатипятилетняя годовщина Освобождения	193
<i>Д-р Янош Хал:</i> 25-ти летнее развитие высшего образования специалистов лесного хозяйства и деревообрабатывающей промышленности	196
<i>Д-р Иштван Херхель:</i> О хозяйствовании древесиной за 25 лет	200
<i>Д-р Габор Далоча:</i> Рост производительности труда, как основа автоматизации технологического процесса	205
<i>Иштван Юхас:</i> Будапештская международная ярмарка 1970	211
<i>Иштван Юхас:</i> Развития мебельных предприятий после их объединения	216
Техническая информация	221
Новости по стране	222
Вести Объединения	223
Отечественные виды древесины.	

I N H A L T

<i>Dr. Ferenc Pintér:</i> Die vierteluhundertjährige Jahreswende der Befreiung	193
<i>Dr. János Gál:</i> Die vierteluhundertjährige Entwicklung des Hochschulwesens für Forst- und Holzwirtschaft	196
<i>Dr. István Gergely:</i> 25 Jahre unserer Holzwirtschaft	200
<i>Dr. Gábor Dalocsa:</i> Die Basis der Automatisierung der technologischen Produktionsvorgänge ist die Produktivitätssteigerung	205
<i>István Juhász:</i> Budapester Internationale Messe 1970.	211
<i>István Juhász:</i> Die Entwicklung unserer Möbelbetriebe seit der Vereinigung	216
Technische Information	221
Inlandsnachrichten	222
Vereinsnachrichten	223
Inländische Holzarten.	

DR. PINTÉR FERENC
egyetemi docens

A felszabadulás negyedszázados évfordulójára

Immár negyedszázada, hogy felszabadult hazánk népe új történelmét írja és forradalmi újjászületésének, forradalmi átalakulásának kezdetét évről évre megünnepli.

A forradalom ünnepnapjaira emlékeztető évforduló jó alkalom a történelmi múlt és a történelmi távlatok felelevenítésére. A felszabadulás és az új Magyarország születésének 25. évfordulója arra ösztönöz, hogy a hétköznapi munka közben történelmi léptekkel mérjük a szocialista fejlődést és benne önmagunk tevékenységét. Az elmúlt hetekben és hónapokban visszaemlékezések, dokumentumok és tanulmányok sokasága próbálta felidézni azt a történelmi kort, amikor Magyarországot a szovjet hadsereg felszabadította a német fasiszta megszállás és egyben a magyar uralkodó osztályok anakronisztikusan reakciós uralma alól, — szabaddá téve az utat az ország demokratikus és szocialista újjászületése számára.

I.

A visszatekintés kissé mindig szubjektív. A vizsgálódás objektivitása megtörik a közvetlen élmény prizmáján. Nemcsak a felszabadulás pillanatának az élményén, hanem az azt követő 25 év élményeinek sokaságán is. 25 év távlatára egyszerre élesíti és homályosítja látásunkat a történelemben. Egy negyedszázad már elegendő távlat ahhoz, hogy tisztán lássuk a felszabadulással megkezdődött korszak történelmi jelentőségét, s a nyomában született változások irányát. A negyedszázad eseményeinek emléke ugyanakkor még nagyon friss ahhoz, hogy az értékelést függetlenítsük személyes érzelmeinktől. A szubjektív emlékek kódén keresztül azonban egyre inkább áttörnek a felszabadulás és az azt követő társadalmi fejlődés marxista értékelésének mind határozottabb körvonalai.

A szubjektív emlékezés és az objektív történelmi értékelés egyértelműen találkozik és kölcsönösen hitelesíti egymást abban a kérdésben, hogy 1945 történelmi fordulópont volt népünk életében. Az a korszak, amelyben az ország vezetését a kizsákmányoló osztályok bitorolták — végérvényesen és visszavonhatatlanul befejező-

dött. Egy új történelmi korszak kezdődött az ország demokratikus és szocialista átalakulásának nagy lehetőségével. Akár a társadalmi haladás objektív mutatóit — a gazdasági fejlettséget, a dolgozók életszínvonalát, a megtermelt javak elosztásának szociális igazságosságát, a közélet demokratizmusát, a tanulás és a művelődés lehetőségeit — nézzük, akár azt latolgatjuk, hogyan alakult személyes életünk a felszabadulás nyomán — a történelmi korszakváltás szembeötlő és vitán felül áll.

Ma már nyilvánvaló, hogy az a forradalmi átalakulás, amely 25 évvel ezelőtt megkezdődött, saját forradalmunk, mindnyájunk személyes ügye. Olyan történelmi korszak, amelynek nem passzív objektumai, hanem cselekvő alanyai, alakítói és alkotói voltunk s vagyunk. A felszabadulást milliók élték át. Új korszak vette kezdetét az ország történelmében is s az egyén életében is. A felszabadulás ezért egyidejűleg volt individuális és kollektív élmény, egyszerre volt nemzeti és társadalmi ügy, egyaránt volt magyar és európai fordulópont. Az akkor, 1945-ben már felnőtt korú nemzedék gondolkodása új emócióival, a szabadság érzésével; s új tudati elemmel, a jövő iránti felelősség tudatával gazdagodott. Szabadság, lehetőség, felelősség — e három fogalom együttesen fejezte ki az 1945-ben bekövetkezett változás lényegét a magyar történelemben.

Ennek a felismeréséig azonban nem mindenki jutott — és nem is juthatott — el azonnal. A felszabadulás előtti társadalom „ezer esztendő”-nek hirdette magát. Ha ez nem is volt így igaz, igaz volt viszont, hogy Magyarországon ezer év alatt a történelem objektív menete által követelt változásoknak mindig csak a minimuma, az is mindig késve és felülről került végrehajtásra. Azzal a hamis, de hatásos ideológiával, hogy nem új születik, hanem az „ösi rend” áll helyre. Így ivódott be a közgondolkodásba az a téveszme, hogy a társadalmi haladás érdekében tett minden engedményt az uralkodó osztályok csakis felülről, a társadalom hagyományos hatalmi struktúráját nem veszélyeztető keretben találják a dolgozó tömegek számára. Írbot, deres és kardlap, bitó és cser

azoknak, akik többet akartak a kegyesen engedélyezettnél.

Ezt a „történelmi tapasztalatot” szívtá magába sok-sok generáció. Nincs tehát mit csodálkoznunk azon, hogy sokan voltak 1945-ben — s azt követően még évekig —, akik még nem hittek, nem mertek hinni az „ezeréves rend” bukásában; még nem fogadták el, nem merték elfogadni a felosztott földet — kitérve az állásfoglalás, a lehetőség és a történelmi felelősség elől. Még nem érezték, hogy ezer éve először valami nem felülről és engedélyezetten, hanem alulról, rendhagyó módon kezdődött el — „rendezni végre közös dolgainkat”.

A történelmi fordulópont, s az abból fakadó lehetőség és felelősség felismerését némileg homályosította az a körülmény is, hogy a magyar nép nem volt képes önerejéből megszabadulni a fasizmus uralmától; a fasizmus elleni harchoz csak szerény mértékben járult hozzá. A szabadságot készen kapta a német és magyar fasizmust legyőző szovjet hadseregtől. A dolgozó tömegek egy része bénultan, a félelem és a bizalmatlanság évszázados reflexével fogadta a szabadságot. Mások — a türelmetlenebbek — a készen kapott szabadsághoz valamennyi társadalmi problémánk kész megoldását, a szocialista forradalom megvalósítását is kívülről várták. Az 1945 utáni esztendőök realitása bizonyította be, hogy a felszabadulással csak a lehetőséget kaptuk meg. A lehetőséggel nekünk kellett élni. A társadalmi forradalmat a magyar dolgozó osztályoknak kellett véghezvinniük.

Nincs mit tagadni, 25 évvel ezelőtt ezen az úton sokan tévován indultak el. A dolgozó osztályok történelemformáló öntudata csak fokozatosan ébredezett. A tekervényes út sem feledtetni azonban el, hogy 25 év folyamán *gyökereken megváltozott a magyar nép szerepe saját történelmében*, sorsunk alakulását alapvetően mi magunk határozzuk meg. A történelem alakítása személyes ügyünké vált, lehetőségünké és kötelességünké lett.

II.

25 év aligha lehet elégséges ahhoz, hogy az összes társadalmi jelenség teljes megújulását kérjük számon a felszabadulás utáni magyar történelemtől. A nemzedékek egybefonódása miatt erre talán még sokkal hosszabb idő sem lene elegendő. De 25 év elégséges volt ahhoz, hogy új termelési mód alakuljon ki, hogy végben menjen azon osztályok és rétegek újszerű, valóban emberhez méltó viszonyainak kialakulása, amelyek a társadalmat alkotják. S e téren van mivel büszkélkednünk.

A szocializmus alapjainak lerakása objektíve és szubjektíve egyaránt nehéz feladatok elé állította az országot. Most először ugyanis nem egyszerűen a történelemben spontánul kialakult viszonyok bevezetéséről és törvényesítéséről volt szó. Valami egészen újat kellett létrehozni és egészen új módon: szocializmust, — a

dolgozó nép többségére és aktivitására támaszkodva. Ez a korszak akkor is minden bizonnyal nehéz lett volna, ha törésmentesen alakul.

A felszabadulás óta eltelt negyedszázad nagyobb részében a lenini útmutatás érvényesül. Ez lényegesen megkönnyítette azoknak a feladatoknak a megoldását, amelyek a társadalom struktúráját a fejlett, a korszerű, a szocialista változások irányába a leginkább befolyásolták.

Iparunknak nemcsak a bruttó nemzeti termékben való részaránya nőtt meg ugrásszerűen, hanem a kemizálás, az automatizálás, az elektronika révén munkaerőszükségletében is megváltozott. Lassan háttérbe szorult az idénymunkás, visszaszorulóban van a segéd- és a betanított munkás. A termelési folyamatban — a szakmunkások mellett — egyre nagyobb szerepet játszanak a technikusok és a mérnökök. A szaktudás, a szellemi munka részarányának növekedése szükségszerűen együtt jár a *kulturális színvonal* emelkedésével, s máris érezhető következményeket von maga után a köztudat alakulásában.

Döntő változáson ment át a *mezőgazdaság* is. A korábbi a féljobbágy cselédekre és vándor idénymunkásokra alapozott extenzív nagybirtok, a nyers emberi erőfeszítésből tengődő törpebirtok, s a többszázezer nincstelen jellemezte. A paraszti életforma ösidőket idéző primitivitása, hagyományossága, a parasztság természeti és társadalmi kiszolgáltatottsága — mindez melegágya volt a legelmaradottabb tudati állapotoknak is.

Korszerű mezőgazdasági nagyüzemeink az utóbbi 10 esztendőben fejlődtek ki. Gazdasági értelemben véve mondhatni még újszülöttek. A bennük érvényesülő viszonyok azonban nemcsak újszerűek, de sokat ígérőek is. Nemcsak a gépi munkát, de a szellemi munkát is ezek a fiatal mezőgazdasági nagyüzemek tették véglegessé és otthonossá a magyar falun. A paraszti életforma ilyen viszonylag gyors és végleges letűnése irreverzibilis folyamattá tette mindazt, amit a felszabadulás még csak lehetőségként villantott fel.

III.

A felszabadulás nemcsak nemzetünk belső életében, politikai viszonyaiban, gazdasági struktúrájában és kulturális életében jelentette fordulópont kezdetét. 1945-ben s azt követően — áttörve a provincializmus szemléleti korlátoltságát — megtaláltuk méltó helyünket a népek nagy családjában, *megváltozott szerepünk az európai és a világpolitikában egyaránt*.

Magyarország, amelynek századokon át önálló külpolitikája nem volt, amelynek korábbi uralkodó osztályai sovinizmusra, nacionalizmusra és német orientációra épülő külpolitikai koncepciója egyre sötétebb utakon a pusztulásba vitte a nemzetet, — e negyedszázad alatt részese és tekintélyes tényezője lett a nemzetközi élet legfőbb áramlatának. E negyedszázad során bebizonyosodott, hogy egy ország csakis

ügy vállalhat és tölthet be valóban számot tevő nemzetközi szerepet, s csak akkor szerezhethet következetesen érvenyt a valóságos nemzeti érdekeknek, ha a társadalmi haladás ügyéért küzdő népekkel vállal sorsközösséget.

A felszabadulást követően nemzetünk sorsát a világrendszerre vált szocializmus ügyéhez kötöttük és kötjük. A magyar nép ügyét a Szovjetunióval és a szocialista országok ügyével közös ideológiánk a marxizmus—leninizmus eszméi forrasztják egygé, összeköti a közös célokért kiontott vér, összeköti 1917 és 1919 emléke, összeköti 1945 és 1956 és összeköti a béke ügyének védelme.

Az 1945-ben letűnt korszak kedvelt jelszavai közé tartozott, hogy Magyarország a „keresztény Nyugat védőbástyája” volt évszázadokon át a „pogány Kelet”-tel szemben. Nos, ez a „keresztény Nyugat” nem honorálta különösebben ezt a „védőbástya” szolgálatot. Metternichnek tulajdonítják azt a mondást, hogy „Ázsia a Fertő-tónál kezdődik”. Nem igen változott ez a szemlélet azalatt az idő alatt, amíg Magyarország az úgynevezett nyugati politikai áramkörbe tartozott.

A történelemmel 1945 óta most vagyunk először olyan tartós szövetségben, amelyben a kölcsönös bizalom, az egyetértés, az internacionalista szolidaritás köt össze bennünket. Először vannak olyan barátaink, akik jóban-rosszban együtt vannak velünk. Először vagyunk olyan szövetségben, amely nemzeti függetlenségünk támasza, népünk anyagi és szellemi gyarapodásának, felemelkedésének, jobb sorsa megteremtésének záloga. Egyszóval forrása mind annak, amire mi, ma élő magyarok büszkéek lehetünk.

Mi lehet e nemzeti büszkeség forrása? Nemcsak szabadságharcaink és osztályküzdelmek hagyományai. Nemcsak kultúránk és művészetünk, amelyet népünk kiválóságai megformáltak, s a nép megőrzött. De méginkább a jelen, amely a legnagyobb elődök és a legnemesebb hagyományok folytatója.

A régi rend romokat hagyott ránk. Romokat anyagi és szellemi értelemben egyaránt, hiszen nemcsak az épületek voltak romosak, de roncsok voltak 25 évvel ezelőtt az emberi lelkek milliói is. Az úri rend bűnei miatt a II. világháború végén pusztá létünk és nemzeti fennmaradásunk is veszélyben forgott. Innen kellett elindulni és elkezdeni!

1945 tavaszán, ha valaki azt mondta volna, hogy 25 év után az ország olyan körülmények között ünnepli a felszabadulást, mint most — kevesen hitték volna el. A jelszó „Lesz magyar újjászületés!” — álmoknak tűnt. Mennyi erőfeszítés, verejtékezés, nélkülözés, mennyi szellemi munka kellett ahhoz, hogy valósággá legyen! Mert azzá vált. Ha nem is volt mindig egyenes vagy töretlen az útunk — de mégis lett magyar újjászületés!

Amit elértünk a magunk munkájával és barátaink segítségével értük el. A magunk javára alkottunk és dolgoztunk elsősorban, de mindig néztük barátaink érdekeit is. Erőnkhez képest segítettünk és segítünk ott, ahol a szabadságért, a nemzeti függetlenségért más népek még csatázni kényszerülnek, bárhol éljenek is a világon.

IV.

A forradalomban a hétköznapok vannak túlsúlyban az ünnepnapokkal szemben. A hétköznapok jelentik a forradalmiság igazi próbatételét. Ekkor kell megszilárdítani és elmélyíteni az ünnepnapok nagy győzelmeit, végig járni az utat, amely a forradalom távlataihoz vezet.

A szocialista építőmunka jelenlegi szakaszán a forradalom hétköznapjait éljük. Nincsenek látványos hőstettek, éles fordulatok, elkápráztató sikerek. Mindennapi munka van csak. Küzdelem a hétköznapok gondokkal a termelés jobb megszervezéséért, a jobb áruellátásért, a több lakásért, a szocialista demokratizmus kibontakoztatásáért, a szocialista szakemberképzés ügyéért, az emberek gondolkodásának és magatartásának mélyreható átforgalmazásáért. Ennek a munkának az eredményét nem lehet történelmi ugrásokkal mérni. Az eredmény itt mindig csak viszonylagos. Minden leküzdött akadályt újabb és újabb követ, de gyakran ugyanannak az akadálnak is többször kell nekifutnunk. Ezért a szocialista forradalomnak ma a legnehezebb politikai és morális próbatétele: megőrizni a forradalom folytonosságát a hétköznapokon is; a történelmi kiindulápontra emlékezve állandóan ébren tartani a forradalom távlatait, s ebbe a történelmi távlatba elhelyezni napi munkánkat, napi gondjainkat, a forradalom szürke hétköznapjait.

Ma milliók mondják ebben az országban, hogy az 1945-ben megkezdett út a mi politikánk, mert benne érezzük saját töprengéseinket, reményeinket, sorsunkat, életünket. E politika első negyedszázadát a jövőben újabbak követik, új reményekkel, új lehetőségekkel, új távlatokkal.

A ma élő nemzedék túlnyomó többségének szülei és nagyszülei a jövőről álmódóva csak ennyit vártak az élettől: biztos, becsületes kenyeret; iskolát és szakmát a gyerekeknek, amelyeknek birtokában saját lábukra állhatnak. 25 év alatt ezek az álmok sorra-rendre megvalósultak. Francia diákok írták a Sorbonne falaira: „L' imagination au pouvoir!” — Képzelőerőt a hatalomnak! A mai nemzedék jövőről szőtt terveinek képzelőereje sokkal merészebb és gazdagabb lehet, mint apáinké és nagyapáinké volt. Azokat az immár negyedszázados népi hatalom, az 1945-ös honfoglalás ügyének teljessé és végig vitele — a szocializmus győzelme váltja valóra Magyarországon.

Mélyen tisztelt ünnepi rendkívüli nyilvános tanácsülés!

Tisztelt Egyetemi Tanács!

Kedves Elvtársak!

Dr. Gergely István miniszterhelyettes elvtárs előadásában részletesen ismertette azt az óriási fejlődést, amit erdő- és fafeldolgozó gazdaságaink, faipari üzemeink a felszabadulás óta eltelt időben elértek. Ez az eredmény nem választható el az erdészeti és faipari felsőoktatás fejlődésétől, sőt bátran jelenthetjük ki, hogy az Erdészeti és Faipari Egyetemnek ebben a fejlődésben kiemelkedően fontos meghatározó szerepe volt és van. Az Egyetem, az ősi 162 éves Alma Mater falai közül kikerülő erdő- és faipari mérnökök szervezik, irányítják, ellenőrzik az egész népgazdasági fejlődésen belül fagazdaságunk fejlődését. Fagazdaságunk fejlődése pedig mindig újabb és újabb követelményekkel lépett fel és lép fel ma is a felsőfokú szakemberképzést illetően, segítve és siettetve ezáltal a mérnökképzés színvonalának folytonos emelkedését.

A mai jubileumi ünnepen joggal állíthatjuk, hogy Egyetemünk mindig kész volt és sietett kielégíteni az irányába támasztott társadalmi, gazdasági igényeket, becsülettel helyt állt a szakemberképzés frontján és az elért eredményeire támaszkodva reálisan tűzhattük ki célul az utóbbi években már a kommunista erdő- és faipari mérnökképzés megvalósítását.

Haladjunk azonban az események sorrendjében! A Vörös Hadsereg csapatai 1945. április 1-én szabadították fel Sopront, Egyetemünk történetében új korszak kezdetét jelenti ez a nap. A felszabadulást néhány hónappal megelőzően a nyilas kormányzat 1944. decemberi kiűritési parancsa ellen az akkori Erdőmérnöki Osztály memorandumot nyújtott be és a kiűritést halogatva, csomagoló eszközök hiányára hivatkozva, a műszereket és értékes gyűjteményi tárgyakat pincében biztonságba helyezve, nem hagyja el az Egyetem székhelyét, megteremtve ezzel a hősi, abban az időben igen veszélyes ellenállással a mérnökképzés felszabadulás utáni azonnali megindulásának lehetőségét.

Már az induláskor döntő jelentőségű volt Egyetemünk fejlődésére az 1945. tavaszán végrehajtott földreform, amelynek során a magán-erdők állami tulajdonba, a közbirtokossági erdők pedig állami kezelésbe kerültek. Ez a történelmi esemény a korszerű, nagyüzemi erdőgazdálkodás feltételeit egycsapásra megteremtette, mindazt, amiről haladó gondolkodású erdészeti

szakembereink kapitalista viszonyok között még álmodni sem mertek.

A helyén maradt tanári kar, egyetemi hallgatók és a hadszinterekről, hadifogságból visszatérő ifjúság a szovjet hadsereg segítségével nehéz fizikai munkával, áldozatkészen, rövid idő alatt állította helyre a háború okozta romokat és egy rendkívüli félévnek május 16-án, tehát éppen 25 évvel ezelőtt történő elkezdésével új történelmi negyedszázad megindítását kezdte el, hiányosan táplálkozva, lerongyolódva, de hittel és optimizmussal, kitartó erdész szívóssággal, egy új demokratikus ország felépítéséért és abban az erdészeti felemelkedéséért.

Az 1945. május 16-án meginduló oktatást mindössze 57 erdőmérnök hallgató látogatja, a többiek csak ezután, fokozatosan térnek vissza. Az 1945—46-os tanévtől kezdődően az oktatás már rendes mederben folyik. Elmondhatjuk, hogy ebben az időszakban oktatók és hallgatók koplalva, lerongyolódva, fázva, de teljesítik kötelességüket, a tanítást és tanulást.

1946-ban a földművelésügyi miniszter az Erdőmérnöki Kar használatába adja a város tulajdonában volt és államosított erdőket, mint egyetemi tanulmányi erdőgazdaságot.

1947-ben merült fel először, ha nem is határozott formában, a faipari mérnökképzés szükségessége és a Kar javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter faipari technológiai tanácsék felállítását rendelte el, amit méltán nevezhetünk az azóta kiterjedő faipari mérnökképzésünk csírájának.

Az 1948-tól 1953-ig terjedő időszakban döntő szervezeti változások következnek be a Műegyetem Soproni Karán. A Kar Bánya- és Kohómérnöki Osztálya a miskolci új műszaki egyetemre kerül, az Erdőmérnöki Osztály mellett pedig megindul a földmérő mérnökképzés is önálló mérnöki kar formájában. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1480-74-5/1950. sz. rendelete szerint a soproni kar 2. osztályára, erdőmérnöki osztályra és földmérő mérnöki osztályra tagozódik. A földmérő mérnökképzés 1959-ig, a miskolci egyetem végleges Miskolcra költözéséig Egyetemünk keretében folyik.

1950. július 1-től az Erdőmérnöki Osztály, mint az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara működik tovább, a Földművelésügyi Minisztérium fennhatósága alatt. Az 1952. évi 97/1952. MT határozat értelmében megalakul a történelme során először önálló, egyetemi jellegű felsőoktatási intézményként az Erdőmérnöki Főiskola.

A fordulat éve után bekövetkező kulturális forradalom során nemcsak a hallgatószám növekszik, hanem döntően megváltozik a hallgatószám szociális összetétele és túlsúlyba kerülnek a munkás-paraszti, erdész dolgozók gyermekei. Míg az 1934—1938-as időszakban az

* Az Erdészeti és Faipari Egyetem, 1970. május 16-án tartott ünnepi tanácsülésen elhangzott előadás.

erdőmérnökhallgatók összlétszáma 80 fő körül mozog, addig az 1948-tól 1970-ig terjedő időszakban a levelező és nappali tagozatot is figyelembe véve, átlagosan 400 fő volt folyamatosan az Erdőmérnöki Kar létszáma. A levelező oktatás, mint új kiképzési forma, az 1952—53-as tanévben indult meg Egyetemünkön.

Az Erdőmérnöki Karon az első nő hallgatók az 1949—50-es tanévben iratkoztak be. A marxizmus—leninizmus tárgyainak kötelező oktatását az 1949—50-es tanévben kezdtük el és az önálló Marxizmus Tanszék felállítása az 1950—51-es tanévben valósult meg. A Tanszék komoly szerepet játszott a múlt rendszerben nevelkedett oktatók túlnyomó többségének rendszeres ideológiai továbbképzésében, az oktatóknak a marxizmus—leninizmus tudományos tanaival való megismertetésében és materialista világnézetük kiformalásában. Ennek eredménye azonnal tükröződik az oktató-nevelő munkában, a hallgatók eszmei-politikai nevelésében.

Az erdőmérnök-képzésben az 1949—50. tanévtől kezdődően háromirányú szakosodás történt: erdőgazdasági, erdőipari és faipari mérnöki tagozatok formájában. Ez a szakosítás az adott helyzetben akkor nem érte el a célját, mivel az erdőszet gyakorlatában a műszaki és biológiai munkaköröket élesen szétválasztani nem lehetett, a faipari szak létesítésére pedig, az akkori fagazdasági politikát figyelembe véve, még nem értek meg a feltételek. Így a faipari szak egyéves működése után beolvadt az erdőiparba, 1954-ben pedig újra visszaállt az általános erdőmérnök-képzés diplomaterv-feladat készítésével, kibővítve előbb 9, majd 1957-től 10 szemeszteres képzési idővel.

A felszabadulásunk óta telepített 360 ezer ha új erdő, valamint az előttünk álló ennél még nagyobb erdőtelepítési és fásítási feladataink világosan igazolják, hogy helyesnek bizonyult Intézményünknek felszabadulásunk óta következetesen hangsúlyozott és képviselt azon véleménye, mely szerint kitartó munkával céltudatosan növelni kell hazánk erdősültségét és mindazokat a területeket, amelyeket a mezőgazdaság tartósan és gazdaságosan hasznosítani nem tud, be kell erdősíteni, a nagyüzemi termelést gátló jó minőségű földeken levő erdőfoltokat pedig vissza kell adni a mezőgazdaságnak. A korszerű talajvédelem, a közlekedésbiztonság, esztétikai, egészségvédelmi és egyéb feladatok ellátására pedig létre kell hozni a hazai komplex védőfásítások egész rendszerét, szoros összefüggésben a mezőgazdasági termelés fokozásával.

Az ez irányú oktatási feladatok ellátására a földművelésügyi kormányzat már 1950-ben létrehozta Egyetemünkön az Erdőtelepítés- és Fásítástani Tanszékét, később pedig a műszaki feladatok oktatására az Erdészeti Géptani, Szállítástani, Építéstani tanszékeket szervezett.

Egyetemünk tanári kara korán felismerte, hogy helytelen, ha csak az importból származó

faellátásra támaszkodunk és nem fejlesztjük a hazai faipart, éppen ezért ismételt és többször javasolta a faipari mérnökképzés megindítását Főiskolánkban. Ezek a törekvések eredményekkel jártak és a faipari mérnöki szakon végül is az 1957/58-as tanévben megindult a mérnökképzés. Ma már az erdőrendezőiségek által számszerűen is meghatározott, a korszerű erdőgazdálkodás és új erdőtelepítések eredményeképpen, lényegesen megnövekedett kitermelhető fatömeg-adatok birtokában objektíven állapíthatjuk meg, hogy tanári karunknak ez a bölcs előrelátása fagazdaságunk jelenlegi fejlesztésében biztos alapot teremtett.

A faipari mérnökképzés megindulását megelőzően azonban az 1956-os ellenforradalmi események idején a Főiskola akkori igazgatójának vezetésével 18 oktató és 199 hallgató Kanadába disszidált, ahol a vancouveri Brit-Columbiai Egyetem úgynevezett „magyar tagozatán” befejezték tanulmányaikat, oklevelüket azonban a világon egy felsőoktatási intézmény sem ismeri el, még a disszidenseket befogadó vancouveri Brit-Columbiai Egyetem sem.

Ezzel szemben a Sopronban maradt oktatóink és hallgatóink körében hazai egyetemeink többségét megelőzve indult meg közvetlenül az ellenforradalom leverése után a gyors konszolidáció, amelynek eredményeképpen az oktatás már 1956. november 12-én elkezdődött és az Egyetemre kerülő új erők segítségével az oktató-nevelő munka területén forradalmi gyors fejlődés indult meg.

Ennek során a Faipari Kar tanszékeinek fokozatos felállításával mellett virágzásnak indult az egyetemi kutatómunka és az ifjúság kommunista szellemű nevelése tudományos alapokra helyezett nevelési tervek alapján folytatódott. Ebben az időszakban kovácsolódott ki és vált egységessé Egyetemünk oktatói kara, amely tanítva tanult, szakmai, politikai, ideológiai színvonalának állandó emelésével, tudományos fokozatok megszervezésével, aktív közéleti tevékenységével, oktató és nevelő munkája hatékonyságának fokozásával vált alkalmassá az 1962 szeptemberében bekövetkező nagy változásra.

Az elért eredmények elismeréseképpen ugyanis a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa az 1962. évi 22. sz. törvényerejű rendeletével az Erdőmérnöki Főiskolából Erdészeti és Faipari Egyetemet alapított Erdőmérnöki és Faipari Mérnöki Karral.

Ez az elismerés rendkívüli mértékben ösztönzően hatott az Egyetem oktató karára, ifjúságára, valamennyi dolgozójára és lelkes, felelősségteljes munkával dolgoztuk ki és fogtunk hozzá az oktatási reform célkitűzéseinek megvalósításához. Ennek során mindenekelőtt szabatosan meghatároztuk az erdő- és faipari mérnökképzés célját, kidolgoztuk a tantárgyak oktatási programját és ezekre támaszkodva új tankönyveket és jegyzeteket bocsátottunk egyetemi ifjúságunk rendelkezésére. A tantárgyak prog-

ranjának ismeretében kúszóböltük ki a felesleges átfedéseket, hagytuk el az elavult tananyag-részeket, sőt egész tantárgyakat is és vezettük be a korszerű követelményeknek megfelelően új tantárgyak oktatását. 1963 őszén már az új reform tanterv alapján indult meg a képzés és jelenleg is ez a tanterv szolgál kisebb módosításokkal oktatásunk alapjául. Tervezzük, hogy a jövő tanév során végrehajtjuk a reform tanterv mértéktartó módosítását, a magasabb szintű önálló tanuláshoz, az oktatás koncentrációjának figyelembevételével.

A következő tanév egyik fő feladatát képezi Egyetemünkön a kétfélecsős oktatási forma keretében létesülő faipari üzemmérnök-képzés megteremtése. A faipari üzemek felügyeletét ellátó minisztériumok mind sürgetőbben vetik fel és követelik a faipari üzemmérnök-képzés megindítását. Egyetemünk kidolgozta az üzemmérnöki tagozat tantervét és a felállításához szükséges anyagi és személyi feltételeket.

Ez év március 20-án az Országos Oktatási Tanács a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium ez irányú előterjesztését egyhangúlag elfogadta, előreláthatóan Kormányunk még ez év nyarán fog az oktatás megkezdése kérdésében végleges döntést hozni.

Ha most számszerűen kívánjuk a 25 év eredményeit összefoglalni, megállapíthatjuk, hogy Egyetemünkről 1628 fő erdőmérnök és 318 fő faipari mérnök került ki. Ezek a mérnökök szocialista nagyüzemeink vezetőinek megállapítása szerint a termelésben, de a politikai munkában is jól helytállnak. Határainkon belül mérnökeinket mindenütt megbecsülik, keresik, amit ékesen bizonyít, hogy az elmúlt évben kétszerannyi, ez évben pedig előreláthatóan háromszorannyi mérnököt igényelnek, mint ahányan végeznek.

Elismerik Egyetemünket szerte az egész világon. Az általunk kibocsátott mérnöki okleveleket a világ valamennyi egyetemén — minden feltétel és vizsgakötelezettség nélkül — nosztrifikálják. Egyre több ország küldi el fiait Egyetemünkre tanulni.

A rendszeresen megjelenő, az Egyetem tudományos életét, oktató- és nevelőmunkáját tükröző kiadványainkból cserepéldányként 450 intézménynek küldünk.

Oktatóink minden jelentősebb szakmai és politikai országos, megyei és városi szintű bizottságnak, egyesületnek, munkacsoportnak a tagjai. Így tevékenyen részt vesznek a fejlesztési tervek kidolgozásában, új módszerek kikísérletezésében és bevezetésében, élő kapcsolatot tartva fenn a termelő, feldolgozó és értékesítő vállalatokkal, és ipari üzemekkel.

Igen fontos kötelességünknek tartjuk és Kormányzatunk intézményünk feladatává is tette a rendszeres és szervezett mérnök-továbbképzést. E vonatkozásban Egyetemünk nemcsak hazai, de külföldi szakemberek számára is rendezendő tanfolyamok megtartására is képes és e téren már az elmúlt időben többször is megbecsülést

szerezett nemcsak a magyar erdőszet és faipar, de az egész Népköztársaság számára.

Az Egyetem majd valamennyi oktatója beszél egy, két, sőt több idegen nyelvet is. Különösen örvendetes az utóbbi évben kibontakozó nagy nyelvtanulási kedv.

Ifjúságunk körében kedvelt az erdőmérnöki és faipari mérnöki pálya. Ezt mutatja az évről évre jelentkezők nagy száma és az a hivatástudat, amellyel az Egyetemre kerültek készülnek fel pályájuk ellátására. A kommunista szakember nevelésének olyan általános normatívái mellett, mint pl. a hazaszeretet, internacionizmus, a dolgozó nép szeretete, hallgatóinkban olyan emberi magatartásbeli, jellembeli vonásokat is igyekszünk kiformálni, amelyek speciálisan a szakma jellegéből adódnak, így a nagyobb mérvű fizikai megterhelés, kollektív, bajtársias érzés, az élő természet szeretete, kitartó munkavégzés párosulva a jó értelemben vett türelemmel, az idős nemzedék fokozottabb megbecsülése, szakmai tapasztalatainak hasznosítása és így tovább.

Az önálló munkára és munkával való nevelés nemcsak a szaktárgyak vonatkozásában, hanem a közösségért végzett áldozatos fizikai, társadalmi munkában is kifejezésre jut. Az elmúlt 15 évben ennek igen szép példái születtek, pl. megyei községhatáros fásítási tervek elkészítése, egyetemi KISZ-ház, tornacsarnok. Felszabadulás-tér, sporthajó-építés, alkotóház építése, tóalmi csemetekerti építkezés stb.

Az országos diák-körök fejlődésével párhuzamosan Egyetemünkön is szélesre terebélyesedett ki ez az igen helyes tevékenység, amely az egészséges irányban ható kisebb mérvű szakosodás alapjait már az egyetemi tanulmányok során megteremti.

Hallgatóságunk nyugodt, zavarmentes tanulásához, kulturált szórakozásához és sportolásához az anyagi feltételeket dolgozó népünk mindenben megteremti és a jubileum ünnepén, emlékezve a 25 évvel ezelőtti időkre, értékelve az eddigi eredményeket, büszkén számolhatunk be arról, hogy ma már tanuló ifjúságunk mintegy 93%-a részeseül rendszeres állami anyagi támogatásban, mintegy 3,3 millió Ft értékben. A dolgozó természetes rendje, hogy ezért cserébe ifjúságunktól áldozatos, odaadó tanulmányi és társadalmi munkát követelünk meg és várunk el.

Szocialista államunk az oktató-, nevelő- és kutatómunkához szükséges anyagi feltételeket az ésszerű takarékoság figyelembevételével évről évre biztosítja. A költségvetés évi összege jelenleg már meghaladja a 22 millió forintot. Az elmúlt 25 év alatt az Egyetem tanügyi épületei teljes rekonstrukcióján és a központi fűtés bevezetésén túlmenően oktatói lakások, KISZ-Ifjúsági Ház, tornacsarnok, új botanikus kert, alkotóház építésével, demonstrációs telep létesítésével, a villamoshálózat rekonstrukciójával, új üvegházak építésével növekedtek oktató-kutatómunkánk bázisai.

E szép jubileumi évforduló napján Egyetemünk életében új létesítmények alapjait tesszük le, amelyek biztosítják Egyetemünk ifjúsága számára az egyetemi szintű kollégiumi elhelyezést és az Egyetem egésze részére pedig a kulturált étkezési lehetőség megteremtését.

A felszabadulás előtti időkkel össze nem hasonlítható mértékben megnövekedett Egyetemünk gép- és műszerparkja, könyvvállománya, amely jelenleg már a 120 000 kötetet is meghaladja. Folyamatban van az erdészeti szakkönyvtár mellett az országos hatáskörű faipari szakgyűjtő-könyvtár kialakítása is.

Tisztelt ünnepi egyetemi tanácsülés!

Kedves elvtársak!

Röviden áttekintve az elmúlt 25 év Egyetemünkkel kapcsolatos legfontosabb eredményeit, jogos büszkeséggel tekinthetünk vissza az eltelt időszakra és állapíthatjuk meg, hogy az Erdészeti és Faipari Egyetem fejlődése az ország szocialista fejlődésével párhuzamosan együtt haladt és 162 éves történetében soha nem tapasztalt magaslatra emelkedett. Kitűnően képzett kommunista erdő- és faipari mérnököket bocsát ki az erdészet és a faipar számára és az elmúlt 25 év alatt biztos alap teremtdőtt meg az elkövetkező újabb negyedszázad számára.

Nagy megtiszteltetés és öröm számunkra,

hogy jubileumi ünnepségünket az erdőgazdasági és faipari üzemek képviselői ilyen szép számban jelenlétükkel megtisztelték. Ez az élő, közvetlen kapcsolat a legnagyobb bizonyíték arra, hogy Egyetemünk munkája nem válik öncélúvá, hanem megfelelően tudja szolgálni a társadalmi fejlődésben számára kijelölt és meghatározott feladatokat.

Köszönjük, hogy az irányító, Egyetemünk felügyeletét ellátó párt- és állami szervek vezetői is megtiszteltek jelenlétükkel, külön öröm az is számunkra, hogy Sopron város dolgozói, akik Egyetemünket annyira szeretik és szívükbe zárták, szintén velünk együtt ünnepelnek.

Ünnepségünkön hálatelt szívvel gondolunk hazánk felszabadításáért legtöbb áldozatot hozó szovjet hősökre, kívánva, hogy még tovább erősödjék a felszabadulás óta kiteljesült, a hősök vérével megpecsételt szovjet—magyar barátság.

Tisztelt egyetemi tanács!

Kedves elvtársak!

Ebben az ünnepélyes órában tegyünk határozott fogadalmat arra, hogy erőnkhez és tudásunkhoz mérten a legnagyobb odaadással fogunk dolgozni a magyar erdészet és faipar további felvirágoztatásán, népünk életszínvonalának további folytonos emelésén, szocialista hazánk felépítésén, a világbéke megteremtésén és megőrzésén!

Hibaigazító

Lapunk 6. számában sajnálatos, hibás tördelés miatt Gulyás Kiss Ernő és Arató István: Diesel-porlasztók kötőanyag-felhordásra való alkalmasságának vizsgálatai c. cikkének kezdő két sora rossz helyre került. A cikk helyesen a következőképpen kezdődik:

A forgács- és pozdorjalapok gyártásának gazdaságosabbátétele érdekében kidolgoztuk a keverőgépek minősítési módszerét, vizsgálat alá vettük a levegőnyomásos és folyadéknyomásos porlasztókat.

Szerkesztőbizottság

Tisztelt ünnepi egyetemi tanácsülés!

Kedves elvtársak!

Hazánkban az 1970-es év tavasza mindenütt az ünnep tavasza. Országszerte ünneplik hazánk felszabadulásának 25 esztendő évfordulóját, s értékelik azokat a sikereket, eredményeket, melyeket a negyedszázados munka nyomán sikerült elérnünk. Ebben az ünneplésben méltán veszik ki részüket azok a kutatási-oktatási intézmények, melyek bátor előrevivői, segítői voltak a 25 év alatt a társadalmi és gazdasági fejlődés munkájának.

Az ország területének ma már mintegy egyhatodán gazdálkodó erdőszet, és a faanyag elsődleges feldolgozását végző faipar, a vertikális integráció során egyre erőteljesebben kibontakozó komplex fagazdaság is hatalmas, a történelmi fejlődés során eddig nem tapasztalt előrehaladást tett 1945 óta. 25 esztendő történelmi távlatában nézve nem nagy idő, de ha ezt a két és fél évtizedet nézzük, ez sorsdöntő és sorsforduló volt Magyarországon, s ezen belül erdőgazdálkodásunk és faiparunk számára.

Nem könnyű feltételek között indult a munka a II. világháború gazdasági és politikai összeomlása után. A romok eltakarításán, a háborúütötte sebek begyógyításán messze túlmenően egy új korszak, új társadalom és termelési rendnek az alapjait kellett lerakni, s az erdőgazdálkodás terén is meg kellett teremteni a szocialista erdőgazdálkodás és erdőpolitika irányelveit. Ebben az újjáépítő és újat teremtő munkában hatalmas feladatok hárultak az egész magyar erdész-társadalomra is.

A II. világháború befejezése után az erdők termelési viszonyainak kialakításában hatalmas és forradalmi lépést kellett tenni, mely lépés jelentőségében, nagyságában és fontosságában az erdőgazdálkodás vonatkozásában a földosztás jelentőségével ér fel.

A Horthy-rendszer nem sokat törődött az erdőkkel. Az 1935. évi IV. törvénycikk, mely az erdőgazdálkodás alapelveit lett volna hivatva lefektetni, csak kirakattörvény maradt. Az európai háborús területek kiszélesedésével egyre féktelenebb módon folytak a rendkívüli fahasználatok. Az évente reálisan kitermelhető 3 millió m³ körüli mennyiséggel szemben 1942. és

1943. években már évi 10—12 millió m³ fa rendkívüli kitermelését engedélyezték. A felújítatlan vágásterületek nagysága mintegy 120 ezer ha-ra emelkedett. Jellemző ellentétként kívánom itt megemlíteni, hogy ugyanakkor az erdészeti kísérletügyre, kutatásra a költségvetési előirányzat csak évi 5000 pengő volt. A felszabadulás utáni forradalmi változások tehát szinte az utolsó órában jöttek.

Az 1946. évi VI. törvénycikk — a földreform törvény — kimondta, hogy minden 100 kat. hold feletti erdőbirtokot állami tulajdonba kell venni. Az ennél kisebb erdőbirtokok társulati kezelésbe kerültek, magántulajdonban csak 10 kat. hold alatti erdőterület maradhatott.

Az Alkotmány 6. pontjában megfogalmazottak szerint: „Az erdő a nép vagyona” most már ezeken az alapokon folyhatott az erdőgazdálkodás.

1950-ben — a két világháború közötti 5,2⁰/₀-os részarányával szemben — az állami erdők részaránya elérte a 90⁰/₀-ot. Ez tette lehetővé, hogy — az ipart is megelőzve — elsőként az erdőgazdaságban alakuljanak ki az állami nagyüzemek, s itt az egész társadalom, a jövő érdekeit szem előtt tartó tervszerű erdőgazdálkodás vegye kezdetét.

A tervszerűség alapjait a kötelező üzemterv-készítés és üzemterv szerinti gazdálkodás bevezetése vetette meg. A fejlődés itt azt eredményezte, hogy valamennyi erdőterületen ma már — zömmel érvényes — üzemtervvel rendelkezünk. Az üzemterv-készítési munka ilyen előrehaladása tette lehetővé, hogy meglevő favagyományokról megbízható, reális képet kapjunk, s a fatartalékok gazdaságos kihasználásával segítsük a népgazdaság faellátását.

A fejlődés alapvető jelentőségű, s ma már országszerte elismert területe az erdővagyon növelésében elért eredmény. A rendelkezésre álló adatok szerint 1923—1938 között, tehát 15 év alatt az ország erdőterülete csak kb. 15 000 ha-ral növekedett. Az elmúlt huszonöt esztendőben — a tőkés rablógazdálkodásból ránk maradt vágásfelújítási kötelezettségek 100 000 ha-os nagyságrendjének felszámolása mellett — több mint 300 000 ha új erdőt létesítettünk, s ezzel az ország felszabaduláskori 12,1⁰/₀-os erdősültségét csaknem 16⁰/₀-ra tudtuk emelni.

Az erdőterületek növekedését hatalmas, méltán úttörő munkának nevezhető erőfeszítéssel

nagy részben az Alföldön sikerült elérnünk. Az erdőgazdálkodás haladó szakemberei már 1923-ban alföldfásítási törvényt fogadtattak el a tűdővész és más népbetegségek alföldi központjának felszámolása érdekében. Akkori terveik szerint az Alföldön mintegy 150 000 ha fásítást irányoztak elő. A tervek megvalósítása azonban a kezdet után néhány évvel elsorvadt, mert a szükséges pénzügyi fedezetet a kormányzat nem biztosította. A felszabadulás után az anyagi fedezet hiánya sohasem volt akadálya az erdősítések fokozásának. S a lelkes fásítók nagyszerű elődeik álmát megvalósítva 25 év alatt 170 000 ha erdőt telepítettek az Alföld területén, megkésztve ezzel az Alföld erdőszűlségét, s megváltoztatva a homokpuszta arculatát.

Az erdőterület növelése mellett, azzal párhuzamosan növekedett az élőfakészlet is. A felszabadulás idején 125 millió m³-re becsült élőfakészlet ma már több mint 170 millió m³-t ér el.

Az élőfakészlet növekedése mellett nőtt az évente kitermelhető fatömeg mennyisége. A két világháború között az átlagos évi fakitermelés 3,5 millió m³ volt. A fakitermelés volumene ezt a mértéket átmeneti visszaesés után az 1950-es évek közepén érte ismét el, s innét az emelkedés töretlen vonalú. 1965-ben már 4,5 millió m³, 1969. évben 5,5 millió m³, s a IV. ötéves terv végére meg fogja haladni a 6,5 millió m³-t.

Ugyancsak igen nagy jelentőségű — s ez a kérdés már összefügg fafeldolgozásunk fejlődésével is — a kitermelt famennyiségből az ipari feldolgozásra kerülő hányad emelkedése.

A két világháború között a fakitermelés fő célja csak a tűzifatermelés volt. Az átlagos ipari fahányad a kitermelt vastagfa mennyiségének csak 1/6—1/7-ed része volt. Ma már a kitermelt vastagfa mennyiségének csaknem 2/3-ad részét ipari feldolgozás során hasznosítjuk. A fakitermelés abszolút mértékének emelkedése az ipari fahányad növekedésével azt eredményezi, hogy míg a II. világháború előtt átlagosan félmillió m³-t sem ért el hazai kitermelésből az iparifa mennyiség, ma a magyar erdők évi, mintegy 2,5 millió m³ iparifát adnak a népgazdaságnak.

Az erdőgazdálkodás igen nagy eredménye — s ezért erről a kérdéstről külön is szólnom kell — a korszerű nyárfa- és fenyőtermesztés alapjainak a lerakása. S ez a kérdés már egyre szorosabb kapcsolatot teremt faiparunk, fafeldolgozásunk 25 éves fejlődésével, útjával.

A felszabadulást követő első időben az iparfejlesztést nagymértékben nehezítette a rendelkezésre álló fanyersanyag fafajösszetétele. Az ipari feldolgozás hagyományos fő faja a fenyő, az erdőterület és fakitermelés egytizedét sem érte, s éri el még ma sem. Az erdőterület és favagyon túlnyomó részét azok a keménylombos fajok alkotják, amelyekről évtizedeken keresztül az volt a felfogás, hogy a kihozható csekély mennyiségű fűrészrönkön kívül fájuk ipari feldolgozásra nem alkalmas.

Amellett, hogy a fatermesztés területén hatalmas erőfeszítések vették és veszik kezdetüket a fenyők részaránya növelése érdekében, s már beérőben van a nyárfásítás első aratására, kitermelésre érett termése is, a döntő eredményeket az ipari hasznosításban a fafeldolgozás szemléletváltozása és technikájának fejlődése hozta meg.

A fűrészipar a felszabadulás után mintegy 550 ezer m³ rönköt dolgozott fel. Ez a fafeldolgozó-kapacitás azóta több mint kétszeresére emelkedett, s a növekedés mondhatni teljes egészében a hazai faanyagok feldolgozását célozta.

Igen jelentős fejlődési lépcsőt jelentett az erdőgazdasági fagyártmánytermelő üzemek átmeneti gyors kapacitásnövekedése. Ezek a fagyártmányüzemek egyébként ipari hasznosításra nem alkalmas faanyagok feldolgozásával zömmel a bányaipart látták el a szükséges fa-termékekkel.

Hasonlóképpen mélyrenyúlik, s napjainkban kibontakozó strukturális változást eredményez a farostlemez, faforgácslapgyártás hazai megvalósítása, fejlesztése, s a hazai fajok egyre bővülő körének a cellulózgyártásban való hasznosítása.

A faforgácslapgyártás és farostlemezgyártás üzemi szintű megvalósítása az 1950-es évek végén történt. Az akkori első faforgácslapgyártó tervezett kapacitása mintegy 6000 m³/év forgácslaptermelés, az első farostlemezgyártó 10 000 m³/év termelés volt. 10 év elteltével az országos faforgácslaptermelés volumene közel 70 000 m³-t tesz ki, 45 000 m³ farostlemezt gyártunk, s mindkét iparágban további hatalmas fejlődést fogunk elérni a IV. ötéves terv során. Mindez a fejlesztés teljes egészében hazai termelésű és hulladék faanyagok felhasználására alapul.

Hasonló a tendencia a cellulózgyártó iparban is. Az 1960-as évek közepén megvalósult Csepelen a bükk és gyertyán felhasználásával a

keménylombos félcellulózártás. A dunaújvárosi üzemben nem kis mennyiségű nyárfát hasznosítanak már napjainkban is. Forradalmi lesz azonban az a változás, mikor a papíripar cellulóz szükségletének nem csak töredékét, de jelentős hányadát már hazai termelésű faanyagokból, elsősorban nyárból, de nem kismértékben bükkből, gyertyánból, s a legutóbbi időkig nem sokra becsült erdei és feketefenyő anyagok felhasználásával fogja a cellulózipar előállítani.

A fagazdaság területén elért sokirányú, pozitív fejlődés mellett nem sikerült döntő változást elérnünk mind ez ideig a fafelhasználás szerkezeti összetételében. A kedvezőtlen szerkezet kialakulását a fűrészáru és papírgyártás területén a fenyőanyagok magas hányada eredményezte és eredményezi még továbbra is.

A tűzifa-felhasználás — bár volumenében egyenlőre csökkenést nem mutat — a népgazdasági faanyagfelhasználásban csökkenő hányadot képvisel, s 1968-ban az összes felhasználásnak a háború előtti 67%-kal szemben csak 30%-át tette ki. Az ipari fafelhasználás viszont a nemzetközi tendenciáknak megfelelően viszonylag gyors ütemben, évi 4—5%-kal tovább nő. Az ipari faellátás vonatkozásában eredménynek könyvelhetjük azt el, hogy az ellátást a növekvő igények mellett is sikerült — és bízunk abban, hogy a jövőben is sikerülni fog — a fejlesztések eredményeképpen — 40%-ot valamivel meghaladó mértékben hazai forrásokból biztosítani.

Az iparifa-ellátás mintegy 60%-ban importból való biztosítása a népgazdaság súlyos terhe, melynek növekedését minden erőfeszítéssel meg kell akadályoznunk, s törekedni kell legalábbis kismértékű csökkentésére.

Bár abszolút értékben nem nagy-volumenű, a fejlődés egészéhez hozzátartozik, hogy a belföldön még felhasználásra nem alkalmas faanyersanyagok és fatermékek exportjának volumene a közelmúlt időszakban jelentősen növekedett, s az export 70—80%-át tőkés piacon tudtuk értékesíteni.

Az elmondottak egyértelműen bizonyítják, hogy az erdészet és faipar fejlesztésében jól tudunk élni a nép állama által nyújtott lehetőségekkel s jelentős feladatokat oldottunk meg. A haladásban a szocialista viszonyok adta lehetőségeknek megfelelően nagy szerepet játszott, s jelentősége egyre növekszik a korszerű kutató- és oktató-munkának. A kutatómunka segítette azoknak az újabb módszereknek és esz-

közöknek a bevezetését a fagazdaság területén, melyek segítségével a termelés műszaki-technikai színvonalát jelentősen javítani tudtuk. Az oktató-nevelőmunka alakította azt az új vezetőgárdát, mely ma már teljes politikai-szakmai-vezetési felkészültséggel tudja a szocialista fagazdaság termelését irányítani.

A műszaki-technikai haladásban szinte forradalmi átalakulást eredményezett a fakitermelésben a motorfűrészek bevezetése. Alkalmazásukkal a fakitermelési munkát gyakorlatilag teljesen gépesíteni tudtuk.

A faanyagok szállításával kapcsolatos hatalmas feladatot ma már szinte teljes egészében gépi szállítóeszközökkel látják el. Az anyagmozgatás munkáját segíti az a tervszerűen megépített mintegy 1500 km hosszú erdei feltárópálya, melyet az elmúlt időszakban építettek. Korszerű gépek segítik az erdősítés és az erdőművelés valamennyi területén az eddig csak fizikai erővel végzett munkát, s növelik egyben a munkák termelékenységét. A fafeldolgozó üzemekben az elavult keretfűrészgépeket lecserélték, s számos modern új fafeldolgozó gépet is beállítottak. Új faipari üzemek létesítésénél a legmodernebb technológiák és gépek beállítása történt meg.

A technikai fejlesztéssel együtt a dolgozó emberről való gondoskodást, az élet- és munkakörülmények javításában való előrehaladást is igyekeztünk elérni. A munka számos területén a nehéz fizikai munkát gépesítettük. Főleg a fakitermelési és erdőművelési dolgozók extenzív munkakörülményeinek megjavítását a dolgozók munkába szállításának megoldásával, a munkahelyeken melegedők megépítésével, tisztálkodási lehetőség, megfelelő munkaruha és védőfelszerelés biztosításával igyekeztünk minél nagyobb mértékben fejleszteni. Nem kis örömmel lehet számot adni arról, hogy a dolgozók átlagkeresetének legutóbbi években történt jelentős emelkedésével, a bérezésben való nagyfokú lemaradást is sikerült csökkenteni.

A fejlődésben a fagazdasági oktatómunkának is nem kis szerep jutott. Korunk jellemzője a társadalmi viszonyok, a tudomány és technika gyors ütemű fejlődése. A fagazdaság területén levő termelőüzemek és intézmények csakis szakképzett dolgozókkal, a vezetés színvonalának állandó tervszerű emelésével tudják egyre növekvő, bonyolultabbá váló feladataikat megoldani.

A fagazdasági felsőoktatásban a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem derekasan kivette

részét az elmúlt 25 év fejlődéséből. Az erdőmérnöki kar mellett 1962-ben faipari mérnöki kar létesült, s az intézmény egyetemi rangra emelkedett. De nemcsak szervezetében, anyagi eszközeiben vált egyetemmé, hanem tartalmában, szellemében, nevelési-oktatási módszereiben is. Úgy érzem, sikerült megvalósítani azokat az eszméket és irányelveket, melyet már a Tanácsköztársaság iskola- és neveléspolitikája meghatározott. Szilárd marxista-leninista világnézetű és erkölcsű, a tudományok műveléséhez szükséges ismeretekkel, készséggel és önállósággal rendelkező, a fejlődést nyomon követni akaró és alkalmazni tudó erdő- és faipari mérnökök képzése folyik ma az ősi hagyományokkal rendelkező Alma Mater falai között.

A fagazdasági felsőoktatás szilárd bázisa mellett éppen a jubileumi időszakban van kialakulóban az üzemmérnökképzés megvalósítása. A felsőszintű oktatás méltó kiegészítői a széles profilú, technikusai képzést megalapozó, szegedi és soproni szakközépiskolák.

De gondot fordítunk a fagazdasági fizikai dolgozóink korszerű képzésére is. Hosszú évek vajúdása után korszerű elhelyezést, megfelelő otthont kapott a sárvári szakmunkásképző iskola Mátrafüreden. Ezekben a napokban jelent meg a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter rendelete a fizikai dolgozók képzése és a betanított munkások továbbképzése egységes szabályozásáról, mely rendelkezés a fagazdaság területén is biztos alapot nyújt a magasabb képzettségű dolgozók oktatásához.

A fagazdaság fejlődéséhez szorosan hozzátartozik a szervezeti fejlődés is. Az állami erdészeti nagyüzemek kialakulása már a felszabadulás utáni, közvetlen első időszakban megtörtént. Jelentős faiparral ebben az időben még nem rendelkezünk, mert a viszonylagosan szűk hazai nyersanyagbázis a faipar fejlesztését nem ösztönözte. Az erdőgazdálkodás és fafeldolgozási tevékenység tárcairányítása is külön-külön történt.

A fagazdasági ágazat tárcairányítás szempontjából egységes kialakítása tulajdonképpen 1953-ban vette kezdetét, amikor a Könnyűipari Minisztérium Fűrész- és Lemezipari Igazgatósága átkerült az Állami Gazdaságok és Erdők Minisztériumához. Az erdőgazdálkodás és elsődleges fafeldolgozás központi irányítása ettől kezdve egy tárca területéről történt, s ettől kezdve nyílt mód a fagazdaság komplex szemlélet kialakítására, megalapozására s gyakorlati érvényre juttatására. Az intézkedés következté-

ben javult az ipari üzemek alapanyag-ellátása, egységessé vált az országos faanyag-gazdálkodás, a műszaki fejlesztés kölcsönhatásai szabadon érvényesülhettek a gazdálkodás két területén.

Az erdőgazdálkodás és elsődleges fafeldolgozás az új gazdaságirányítási rendszer első két évében is szép eredményeket ért el. A hatékonyság növelése, a komplexitás magasabb fokú érvényrejuttatása, a faanyag-gazdálkodás népgazdasági érdekei sürgetővé tették azonban a vállalatok szervezetének vertikális továbbfejlesztését. Az új fagazdasági nagyvállalatok 1970. január 1-ével megkezdték gazdasági tevékenységüket, s bízunk benne, hogy tevékenységük új, jelentős fejlődést fog eredményezni a fagazdaság minden területén.

Tisztelt ünnepi egyetemi tanácsülés!

Kedves elvtársak!

Ezekben a hetekben és napokban a tárca legfontosabb feladata a IV. ötéves tervidőszak célkitűzéseinek kidolgozása a párt és kormány által meghatározott irányelvek szerint az élelmezésgazdaság és fagazdaság egész területén. E tekintetben fő kérdés a társadalmi szükségletek, — így a lakosság igényeinek jobb ellátása, a technika szakadatlan fejlesztésével, a műszaki fejlesztés meggyorsításával, a kutatási eredmények intenzívebb hasznosításával és minden olyan egyéb eszközzel, amely elősegíti ágazataink kívánt ütemű fejlesztését. A fejlesztés koncepciói már kialakultak és ez a munka befejezés előtt áll a fagazdaság fejlesztésére vonatkozóan is.

Mi a lényege a fagazdaság fejlesztésének? A válasz tömören az, hogy *a fagazdaság vertikumának komplex fejlesztését kell biztosítanunk.*

A fagazdaság területén is a fogyasztási igényekből kell kiindulni, a *fő cél a társadalom jobb ellátása.* Hogy a termelési és műszaki fejlesztési koncepciókat fogyasztási célok szerint kell kidolgozni és ezeket arányosan és tervszerűen kell megvalósítani. A fogyasztási célok lehetnek rövid lejáratúak, és távlatiak, aszerint, hogy a fafeldolgozás fejlesztéséről vagy az erdőgazdálkodás fejlesztéséről van szó. Ha az erdőgazdálkodás területéről van szó, úgy feladataink

- a nemesítés és fajtaminősítés,
- a fenyőmagtermelés,
- a nyár és fűz szaporítóanyag-termelés,
- a fenyőcsemete-termelés,
- az erdőfelújítás — erdőtelepítés, fásítás,

— az erdőnevelés,
— az erdővédelem,
— a fahasználat (döntés, darabolás, kérgezés, hasítás, aprítás, faanyagmozgatás, központi felkészítő telepek, erdőfeltárás), fejlesztése és korszerűsítése, ha a fafeldolgozás területéről van szó, akkor feladatunk a következő ötéves tervidőszakban elsősorban:

— a könnyűszerkezetes építési mód keretében a *faépítkezések elterjesztése*, természetes fa- és műfabázison, korszerű és olcsó épületelemek, tartók és vázszerkezetek gyártása és felhasználása különféle épületekhez,

— választékbővítés, kooperáció, szakosítás és munkamegosztás a népgazdaság más ágazataival kapcsolatban a *fa- és műanyag-kombinációk széles körű alkalmazására, új eljárások és új termékek bevezetésére*,

— a göngyölegellátás korszerűsítése, különös tekintettel az élelmiszergazdaság, fa- és fa + műanyag göngyöleg, valamint eldobó göngyöleg igényére.

A fogyasztási területekhez kapcsolódó igények kielégítésén kívül természetesen alapvető a kemizálás lehetőségeinek további kihasználása az egyedi vagy szakaszos termelésről a sorozat, vagy tömeggyártásra való áttérés, az automatizálás fokozása, a megmunkálás és anyagmozgatás, komplex gépesítés, a kis és nagyobb kapacitású üzemek közötti munkamegosztás, a késztermékgyártás erőteljes fokozása, a két- és többfázisú termelési struktúra kialakítása.

Jelentős feladata a fagazdaságnak a kormány által jóváhagyott faforgácslap- és farostlemezgyártási kapacitásbővítéssel kapcsolatos beruházásoknak tervszerű megvalósítása, mert a hazai faforgácslap-gyártásnak 63 000 m³-es és a farostlemez-gyártásnak 60 000 tonnás bővítése igen nagy lépést jelent fagazdaságunk további fejlesztésében.

A fejlesztés megítélésében töretlenül kell azt a szemléletet érvényesítenünk, hogy az erdőgazdálkodás és a fafeldolgozás egyetlen egységet képez, hogy a fafeldolgozás fejlesztése már jelenleg is és a IV. ötéves tervidőszak éveiben is a hazai nyersanyagbázis és a feldolgozó kapacitások közötti egyensúlyhiány megszüntetését célozza, hogy az erdőművelés, erdőnevelés, erdőtelepítés és az erdőgazdálkodás más területeinek fejlesztésével és korszerűsítésével arra kell törekednünk a következő években is, hogy az intenzív nyár- és fenyőtermesztéssel még hatékonyabbá váljon a következő évtize-

dekben a fagazdálkodásunk és fafelhasználásunk strukturális átalakítása, a hazai faellátó bázis bővítése és megszilárdítása.

Ilyen összefüggésben van helye és szerepe a fagazdaság vertikumában a mezőgazdasági üzemeknek is, mert a fafeldolgozást ezek is fejlesztik, másrészt a hazai cellulózipar fejlesztésével kapcsolatban különlegesen fontos lesz a feladatunk a nyersanyagellátás növekvő mértékű biztosításában.

A IV. ötéves tervidőszakra tervezett legfontosabb fejlesztések végrehajtásával tehát a hazai nyersanyagbázis és a fafeldolgozó kapacitások közötti összhang javítása tekintetében döntő lépést teszünk előre.

Tisztelt ünnepi egyetemi tanácsülés!

Kedves elvtársak!

A Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére a mai napon rendezett ünnepi nyilvános egyetemi tanácsülésének igen jelentős része lesz az új kollégium ünnepélyes alapkövetétele. Jelentős része azért, mert ez kifejezi az Egyetemnek azt a törekvését, hogy a kort, a haladást és oktatást szolgálva, megteremtí a középszintű mérnökképzés szilárd feltételeit, biztosítani kívánja a gazdaságok és vállalatok fokozódó szakember-ellátási igényét a fagazdaság fejlesztése érdekében.

A fafeldolgozás fejlődése ma már olyan stádiumba érkezett, amikor magasabb képzettségű szakemberekre van szükség azokon a helyeken, ahol korábban technikusok dolgoztak. Ezért a fafeldolgozás távlati tudományos-műszaki fejlődésére való tekintettel is szükségessé vált a műszaki-vezetési feladatok differenciálása. Egyes vállalati munkakörökben a műszaki feladatok elemzése tudományos kutatómunka és ezek alapján új technológiák kikísérletezése és bevezetése képezi a fő feladatot; más munkakörökben inkább a termelési feladatok közvetlen végrehajtása, a termelés szervezése, a tevékenység fő területe. *Ezért vált szükségessé a kétszintű faipari mérnökképzés.*

Az új kollégium létrehozását a minisztérium jelentős anyagi támogatása és az ezt kiegészítő társadalmi összefogás, a vállalatok kollégiumi férőhely létesítéséhez való hozzájárulása tette lehetővé. A társadalmi összefogásnak ez a szép példája azt is bizonyítja, hogy a vállalatok megfelelően értékelik az Egyetem törekvéseit és céljait a fagazdaság fejlesztése érdekében.

Hazánk felszabadulása 25. évfordulója tiszteletére rendezett nyilvános ünnepi egyetemi tanácsülés valamennyi résztvevőjét *dr. Dimény Imre* miniszter elvtárs, a MÉM valamennyi dolgozója és a magam nevében szeretettel köszöntöm, és kívánom, hogy az Egyetem a fagazdaság fejlesztése érdekében oktató és tudományos kutató munkájában további gazdag eredményeket és sikereket érjen el.

Bevezetés

A távlati fejlesztési tervek koncepcióinak elemzése egyöntetűen azt mutatják, hogy az elkövetkezendő 15 évben az ipari termelésnövekedés üteme a termelékenység növekedésének a függvénye, mivel a foglalkoztatottak létszámának további növelése sem abszolút értelemben sem gazdaságosan már nem lesz lehetséges. Ezért egyre több vonatkozásban merül fel azon vizsgálatok szükségessége, hogy a termelékenység növekedésének gyorsabb ütemét milyen eszközökkel segíthetjük elő. Egyik ilyen eszköz: a termelési folyamatok mechanizálása és automatizálása.

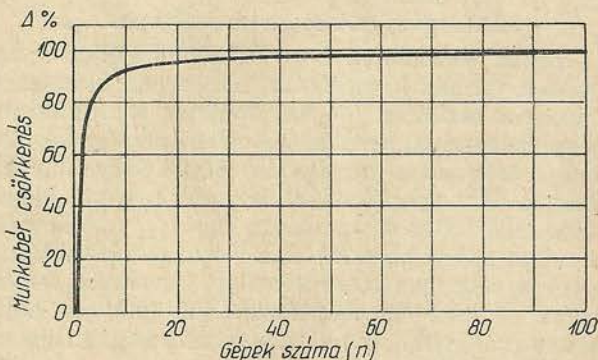
A termelési folyamatok mechanizálásának és automatizálásának a kérdései a bútoripari termelőtevékenység folyamatában is egyre gyakrabban és sürgetőbben jelentkeznek, azonban a konkrét megoldások még váratnak magukra. A megoldások elmaradásának egyik okát abban lehetne meghatározni, hogy ezen új technika bevezetésének alapkritériumaként az azonnali gazdaságosságot, a ráfordítások rövid idő alatti megtérülését irányozzák elő — ami egyébként nem hiba — de az ilyen szemlélet a beruházások megvalósulásának, a mélyebb vizsgálatok és elemzések elvégzésének az akadálya. Éppen ezért szükséges, hogy az automatizálás hatékonyságának vizsgálatát egy más aspektusból, a munkatermelékenység növekedési ütemének oldaláról közelítsük meg, mivel a társadalmi fejlődésünk eredményeinek a mozgatórugója: a munka termelékenységének állandó növekedése.

1. A munkatermelékenység változása az automatizálás hatékonyságának értékelési alapja

A termelési folyamatok automatizálása a technikai fejlődés új, forradalmi szakasza. Az élenjáró tudományosan megalapozott technológiai folyamatok, az új termelési módszerek és az irányítás új eszközeinek alkalmazása lehetőséget biztosít a munka termelékenységének nagyarányú növelésére. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az automatizálás mindenkor abszolút hasznos és hogy minden tevékenység, melyet az automatizálási jelszó alatt hajtanak végre a termelés fejlesztés minden vonatkozásában egy lépést jelent előre. Ismeretes olyan eset, amikor a legkorszerűbben automatizált termelési folyamat végrehajtása nem vezet a gazdaságosság, a termelékenység kívánt növelésére. Ez abból következik, hogy mint minden fejlődési folyamat, így az automatizálás is magában hordja az ellentéteket, melyeket ha nem ismerünk vagy nem veszünk figyelembe, gyakran felesleges anyagi és időbeni ráfordításokat eredményeznek. A probléma mélyebb megvilágítása érdekében induljunk ki a következő egyszerű példából. A hagyományos nem automatizált faipari gépek üzemeltetésénél a dolgozók végzik az egymás után következő munkaműveleteket annak irányítását és végrehajtják az összes kisegítő műveleteket (ki- és befogás, a kész

darabok méretellenőrzése, a megmunkált darabok egyik gépről a másikra történő átadása stb.) is. Természetesen feltételeztük, hogy a nem automatizált termelés szervezésnél egy gépet egy dolgozó (van rá eset, hogy kettő) szolgál ki. Vegyünk egy olyan termelés szervezési esetet, amikor is a technológiai folyamat végrehajtásához 50 gép, vagyis 50 dolgozó van foglalkoztatva. A folyamat automatikus végrehajtásának megszervezése következtében az élőmunka ráfordítás csökken, méghozzá annál nagyobb mértékben, minél nagyobb az automatizálás foka, s ennek következtében lehetővé válik, hogy egy dolgozó már több gépet tud kiszolgálni, vagyis lehetséges a dolgozók létszámát csökkenteni és ezáltal a munkabér megtakarításon keresztül gazdasági eredményt elérni. Így pl. ha egy dolgozó a szervezés után két gépet szolgál ki ($n=2$) a gazdasági eredmény $\Delta=50\%$ a korábban dolgozó létszám fizetéséhez viszonyítva.

Itt tehát a gép munkaciklusának egyszerű eszközökkel történő automatizálása minimális anyagi ráfordításokkal a munkabér jelentős részének a megtakarítását eredményezi. További tökéletesítéssel az automatizálás fokát növelni lehet és elérhető, hogy egy dolgozó 3—4 gépet szolgálhat ki, s ebben az esetben a gazdaságossági eredmény mértéke is tovább növekszik. Ugyanakkor, mint az 1. ábrából is látható, a gazdaságossági eredmény növekedése nem arányos az egy dolgozó által kiszolgált gépek számának a növekedésével. A gazdaságosság további növelése az élőmunka területén csak akkor lehetséges, ha a teljes technológiai folyamat automatikus úton van végrehajtva — mely esetben a teljes folyamat végrehajtása emberi beavatkozás nélkül történik. Ebben az esetben, ha a technológiai folyamat marad a régi, úgy a gépek teljesítőképessége az elért színvonalon marad s csupán az egy dolgozó által kiszolgált gépek száma növekszik. Az egy dolgozó által kiszolgált gépek (n) számának a növelése az automatizálás különböző szakaszaiban különböző gazdasági eredményt ad, amint ez az 1. ábrából látható. Amíg az első esetben, amikor a kiszolgált gépek száma egyről kettőre növekszik a munkabér 50%-a takarítható

1. ábra. Összefüggés a munkabérmegtakarítás és az egy dolgozó által kiszolgált gépek változása között

meg, míg a másik esetben, ha 50-ről 100-ra növeljük a kiszolgált gépek számát a munkabérnek csak 1%-a a megtakarítás.

Ugyanakkor egy 50 vagy 100 gépből összeállított automatikus gépsor egy sereg bonyolult technikai kérdés megoldását veti fel, mely rendkívül sok energiát, időt és anyagi ráfordítást igényel. Ebből következik, hogy a gépek automatizálási fokának a növelésével a nehézségek is arányosan növekednek, míg a gazdaságossági eredmény csökken, vagyis ha a gépeknek a száma ($n=50 \div 100$) a végső eredmény az automatizálás gazdaságtalanságához vezethet. Ez is azt bizonyítja, hogy az automatizálás nem mindig adja a kívánt gazdaságossági eredményt. A hazai bútoriparban is van már konkrét példa arra, hogy az alapvető lapmegmunkáló gépek sorbakapcsolása nem biztosította azt a kívánt eredményt, melyet a tervezők és üzemeltetők elvártak. Ezt többek között a sorbakapcsolt gépek magas száma is befolyásolta, de közrejátszott a gépsor kihasználásának lehetősége is.

Ahhoz tehát, hogy az automatizálás hatékonyságát helyesen értékeljük, más mutatók figyelembevétele is szükséges, s véleményünk szerint erre a legbizhatóbb a *társadalmi munka termelékenysége* növekedésének a mértéke. A módszer felhasználása azonban megköveteli a társadalmi munka termelékenysége változásának és összetevőinek sokoldalú vizsgálatát. A munka termelékenysége (W) legegyszerűbb formában kifejezve a vizsgálatra kiválasztott termék mennyiségének (Q) és az előállításukhoz igénybe vett ráfordítások (R) viszonyszámával fejezhető ki, vagyis:

$$W = \frac{Q}{R} \quad (1.1)$$

ahol Q egy meghatározott időben kibocsátott termék mennyisége (db, hossz, térfogat stb.)

R a kibocsátott termékmennyiség előállítására felhasznált munkaráfordítások (idő, dolgozó létszám, míg a legegyszerűbb formája a pénzbeli ráfordítások összege).

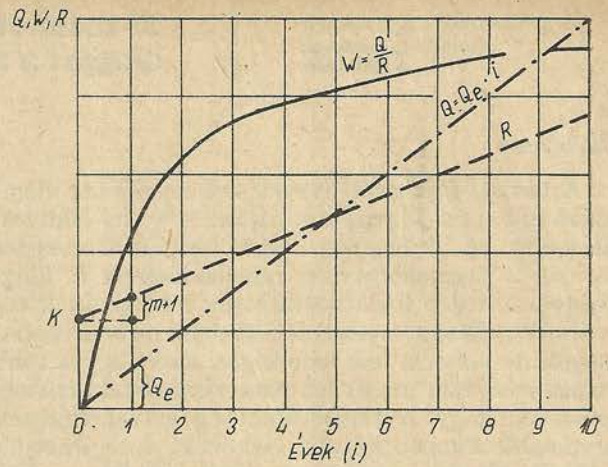
A kibocsátott termék mennyisége (Q) attól függ, hogy mennyi ideig alkalmazták a vizsgált termelészervezési megoldást. Feltételezve, hogy ez idő alatt a gép termelékenysége nem változik, az össz kibocsátott termékmennyiség meghatározható a következő kifejezéssel:

$$Q = Q_e \cdot i \quad (1.2)$$

ahol Q_e az időegység alatt (pl. évenként) kibocsátott mennyiség
 i a vizsgált időtartam pl. években.

Annak érdekében, hogy lehetővé váljon valamilyen termék kibocsátása, elsősorban előzetesen bizonyos eszközök (gépek, épületek stb.) ráfordítása, más szóval beruházása válik szükségessé. Ezt még a kibocsátás megkezdése előtt kell befektetni. Ezenkívül a termékelőállítás során további kiegészítő ráfordítások merülnek fel (pl. munkabér, energia, szerszám stb.) Ezen utóbbi ráfordítások nagysága az üzemelés ideje alatt növekszik, éppen ezért az össz munkaráfordítások (élő- és holtmunka) nagysága (R) változó mennyiség és függ az üzembentartás idejétől, vagyis:

$$R = R_b + (R_f + R_e) \cdot i \quad (1.3)$$

2. ábra. A termékkibocsátás mennyisége, a munkaráfordítás és a munkatermelékenység időbeni változása

Ebben a kifejezésben szereplő jelölések fizikai tartalma:

R_b egyszeri ráfordítás (beruházás) gépek, berendezések, épületek vonatkozásában (holt munka)

R_f az évenkénti folyamatos ráfordítások (anyag, szerszám, energia, javítás stb. (holt munka)

R_e az évenkénti folyamatos ráfordítás élőmunkában (a termelőberendezések üzemeltetése)

i a kibocsátás megkezdésétől számított naptári időszak években.

Ha a Q és az R értékeit most visszahelyettesítjük az (1.1) összefüggésbe, a munkatermelékenység kifejezésére az alábbi kifejezést kapjuk:

$$W = \frac{Q_e \cdot i}{R_b + (R_f + R_e) \cdot i} \quad (1.4)$$

Ebből a kifejezésből ugyancsak látható, hogy az új technika — mely alatt ez esetben az automatizálást értjük — biztosította munkatermelékenység is változó mennyiség. Ezen összefüggésre a 2. ábrából következtethetünk. Amint a 2. ábrából látható, a bevezetés pillanatában ($i=0$) már meghatározott nagyságú ráfordítások történtek ($R_b > 0$) ugyanakkor termelés még nincs, vagyis ($Q=0$ és $W=0$). Következésképpen, bármilyen előnyös műszaki-gazdasági mutatóval rendelkezik is a megvalósítandó automatizálás, a bevezetés időszakában alacsony munkatermelékenységet biztosít.

A továbbiakban a berendezések kihasználásának a függvényében a munkatermelékenység szakadatlanul növekszik. A bevezetéstől számított egy év múlva kibocsátott termékmennyiség (Q_e) lesz és ezen idő alatt eszközölt kiegészítő ráfordítások (R_f és R_e lásd ábra) is meghatározott nagyságú értéket képviselnek.

Ha most a munkatermelékenységének összefüggését (1.3) átrendezzük úgy, hogy az összes ráfordításokat az élőmunka (R_e) ráfordítások hányadosaként fejezzük ki, vagyis a kifejezésben szereplő értékeket osztjuk az élőmunkaráfordítással, (mivel a többi ráfordítás csak az élőmunka ráfordításon keresztül realizálódik) úgy a következő hányadosokat kapjuk:

$$\frac{R_b}{R_e} = K \quad \frac{R_f}{R_e} = m$$

ahol K az egyszeri ráfordítások (holt munka) aránya az évi élómunka ráfordításához. Ez a mutató a termelés technikai felszereltségére utal.

m a folyó ráfordítások aránya az élómunka ráfordításához azonos időszakban.

Ha ezen értékeket behelyettesítjük, az (1.4) kifejezésben kapjuk:

$$W = \frac{Q_e \cdot i}{[K + i \cdot (m + 1)] R_e} \cdot \frac{Q_e}{R_e} \cdot \frac{i}{K + i \cdot (m + 1)} \quad (1.5)$$

Ezen mutatóval a munkatermelékenység színvonalát a termelés különböző nagyságrendjében lehet meghatározni: a teljes gyártmány előállításánál, a megmunkálás egyes műveleteinek végzésére, vagy adott munkahelyen stb. Ebben az utóbbi esetben a holt munkát nem vesszük figyelembe, vagyis a $K = 0$, az $m = 0$, s ekkor az eredmény:

$$W = \frac{Q_e \cdot i}{R_e \cdot i} = \frac{Q_e}{R_e} = W_e$$

vagyis az élómunka termelékenységét kapjuk. Ez mindig kisebb mint a társadalmi munka termelékenysége. A termelési folyamatok automatizálása az egyik módszer és lehetőség a munkatermelékenységének a jelenlegihez viszonyított növelésére. A munkatermelékenység növekedésének együtthatóját (q) a változatok egyenkénti mutatójának a viszonyszámából fejezhetjük ki, vagyis:

$$q = \frac{W_2}{W_1} \quad (1.6)$$

ahol W_1 a meglévő technikai berendezéseinkkel elért munkatermelékenység mértéke

W_2 a folyamat automatizálása után elérhető munkatermelékenység.

Ez az összefüggés lehetőséget ad analitikailag értékelni az automatizálás hatását. Így pl., ha a korábbi termelésszervezés esetén a munka termelékenysége 100 db/nap, míg az automatizált termelésszervezés esetében 350 db/nap, úgy a termelékenység növekedés mértéke:

$$q = \frac{W_2}{W_1} = \frac{350}{100} = 3,5$$

Ha ezek után visszaterünk az (1.5) alatti kifejezéshez, az összehasonlításhoz szükséges munkatermelékenységet annak felhasználásával meghatározhatjuk. Az összehasonlítás alapját képező munkatermelékenysége pedig:

$$W_2 = \frac{Q_2 \cdot i}{[K_2 + i(m_2 + 1)] R_{e2}} \quad (1.7)$$

Ezek után a kapott kifejezéseket az (1.6) összefüggésbe visszahelyettesítve kapjuk:

$$q = \frac{i \cdot Q_2 \cdot [K + i(m + 1)] R_{e1}}{[K_2 + i(m_2 + 1)] R_{e2} \cdot i \cdot Q_1} = \frac{Q_2}{Q_1} \cdot \frac{R_{e1}}{R_{e2}} \cdot \frac{K + i(m + 1)}{K_2 + i(m_2 + 1)} \quad (1.8)$$

Az elemzések elvégzése érdekében a jelöléseknél vezessük be a mértékegység nélküli együtthatókat, melyek a viszonylagos műszaki-gazdasági együtthatókat mutatják mindkét esetre.

Ebből a megoldásból kiindulva a

$$\alpha = \frac{Q_2}{Q_1} \text{ a termelőeszközök termelékenységgnö-}$$

vekedésének együtthatója, mely azt mutatja hányszor nagyobb a második eset termelékenysége az előzőhöz viszonyítva,

$$\beta = \frac{R_{e1}}{R_{e2}} \text{ az élómunka csökkentés mértékének}$$

együtthatója, mely mutatja mennyivel csökken az élómunka felhasználás a második esetben az elsőhöz viszonyítva.

$$\gamma = \frac{R_{b2}}{R_{b1}} \text{ a termelőeszközök értékváltozásának az együtthatója.}$$

$$\varepsilon = \frac{R_{f2}}{R_{f1}} \text{ az egységnyi termékre eső folyamatos ráfordítások változásának együtthatója.}$$

Ha a mértékegység nélküli együtthatók felhasználásával az (1.8) összefüggésben szereplő K_2 és m_2 értékeit meghatározzuk, írhatjuk:

$$K_2 = \frac{R_{b2}}{R_{e2}} = \frac{R_{b1}}{R_{e1}} = \frac{R_{b1}}{R_{e1}} = K \cdot \gamma \cdot \beta$$

$$m_2 = \frac{R_{f2}}{R_{e2}} = \frac{R_{f1}}{R_{e1}} = \frac{R_{f1}}{R_{e1}} = m \cdot \alpha \cdot \varepsilon \beta$$

Ha az így kapott K_2 és m_2 értékeket, valamint a α és β az (1.8) összefüggésbe visszahelyettesítjük, azt az összefüggést nyerjük, mely a munkatermelékenység növekedését a két módszer viszonylagos műszaki-gazdasági mutatóin keresztül fejezi ki, vagyis:

$$q = \alpha \cdot \beta \cdot \frac{K + i \cdot (m + 1)}{K \gamma \cdot \beta + i(m \alpha \varepsilon \beta + 1)} \quad (1.9)$$

A munkatermelékenység fizikai lényegét akkor kapjuk, ha mind a számlálót, mind a nevezőt β értékével elosztjuk, tehát:

$$q = \alpha \cdot \frac{K + i \cdot (m + 1)}{K \gamma + i \cdot \left(m \cdot \alpha \varepsilon + \frac{1}{\beta} \right)} \quad (1.10)$$

Ebből az összefüggésből tehát megállapítható, hogy a technikai fejlődés jelenlegi szakaszára elsősorban a termelési folyamatok automatizálása, következőképpen: a termelőeszközök termelékenységének a növekedése ($\alpha > 1$), a munkahelyeket kiszolgáló dolgozó létszám csökkenése ($\beta > 1$), a termelőberendezések összköltségének növekedése ($\gamma > 1$) a jellemző.

2. A munkatermelékenység növekedésének üteme és hatása az önköltség alakulására

A gazdaságos termelésre való törekvés mellett az új technika alkalmazásának elsőrendű követelménye a munkatermelékenység növelése és a munkavégzés feltételeinek javítása. Ezért az új technika bármilyen magasfokú automatizálással párosul, nem nevezhető élenjárónak, ha a munkatermelékenység előírt ütemének növekedését nem biztosítja. A bűtoripari termelési folyamatok automatizálásával közvetlenül előidézhető termelékenység

növekedésnek az ütemét eddig nem vizsgáltuk, azonban mindenképpen célszerűnek mutatkozik valamilyen viszonyítási alapot kitűzni. Ehhez legalkalmasabbnak látszik a jelenlegi technikai színvonalal elért eredményeket viszonyítási alapnak kitűzni, s a növekedés ütemét és mértékét (g) ehhez viszonyítani. Az 1. részben ismertetett összefüggésekkel meghatározható az (n) évvel korábban bevezetett és jelenleg alkalmazott technika biztosította termelékenység növekedés várható üteme. Ehhez a statisztikai adatok is felhasználhatók. Ha a termelékenység növekedésének ütemét vizsgáljuk a minisztériumi bűtoriparhoz tartozó vállalatoknál a III. ötéves terv periódusában az 1. táblázatban látható értékeket kapjuk. Ezen értékeket felhasználva a jelenlegi átlagos növekedés ütemének görbét megrajzolhatjuk s az új technika biztosította növekedési ütemével összehasonlíthatjuk (3. ábra). Anélkül, hogy az 1. táblázat adatait mélyebben elemeznénk, megállapítható, hogy az évenkénti növekedési ütemek 4—6%-os nagyságrendje igen alacsony, s növelésére elsősorban az élőmunkával való takarékoság megszervezését kell sürgős feladatnak tekinteni.

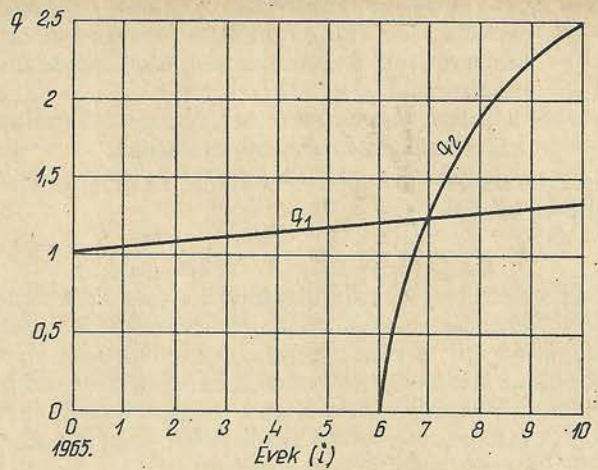
Más aspektusokból is célszerűnek mutatkozik a termelékenység növekedésének ütemét az automatizálás bevezetésének kritériumaként elfogadni. Közismert az a tény, hogy az automatizálás bevezetésével egyidejűleg a dolgozó létszám csökken, ugyanakkor az átlagos munkabérszínvonal a magasabb színvonalon végzett munka következtében növekszik. Ezen hatások következtében a termékek önköltsége csökkenésének üteme — mely az élőmunka csökkenés, vagyis a termelékenység növekedés hatására jött létre — elmarad a termelékenység növekedésének ütemétől. Az önköltségcsökkenés százalékos mértékét ebben az esetben meghatározhatjuk a következő összefüggéssel:

$$\ddot{O} = \frac{(W\% - B) \cdot c}{100 + W\%} \quad (2.1)$$

ahol $W\%$ a termelékenység növekedés százalékos értéke,

B az átlagos munkabérszínvonal százalékos növekedésének mértéke ($B < W\%$)

c a munkabérhányad százalékos értéke a termék önköltségében az automatizálás bevezetése előtt.

3. ábra. A munkatermelékenység ütemének változása a bűtoripar jelenlegi műszaki színvonalán és a lehetséges automatizálás után

A bűtoripari technológiai folyamatok automatizálása esetén a termelékenység növekedésének mértéke 250%-ra tehető, a munkabérszínvonal növekedés kb. 130%, s az iparági átlagban a munkabérhányad értéke 16%, s ezért az automatizált gépsoron előállítható termékek önköltségében a termelékenység-növekedés okozta százalékos változás:

$$\ddot{O} = \frac{(250 - 130) \cdot 16}{100 + 250} = 5.50\%$$

mely lényegesen kisebb érték, mint a termelékenység növekedés mértéke. Ha tehát az önköltségcsökkenés mértéke volna a viszonyítási alap, a gazdasági hatékonyság mértéke jelentősnek nem ítéhető meg.

3. Az automatizálás tárgyának a kiválasztása

A jelenlegi gazdasági szabályozók hatásai következtében nem csak az automatizált termelési folyamat végrehajtását célszerű kitűzni, hanem annak a sokoldalú gazdaságossági vonatkozású kérdéseit is vizsgálni kell s amely elsősorban attól függ, hogy az automatizálás tárgya mire irányul.

Ma a legnagyobb gazdasági eredmények a szerkezetében és technológiájában stabil, nagy tömegben előállított gyártmányok előállításának technológiai folyamatát (esetleg egyes műveletcsoport-

1. táblázat

A termelékenység növekedésének évenkénti üteme

(előző év = 100)

a) az egy fő egy napra jutó termelés alapján

b) az egy teljesített órára jutó termelés alapján

Vállalat	1966		1967		1968		1969		Évenkénti átlag	
	a)	b)	a)	b)	a)	b)	a)	b)	a)	b)
SZKIV	106,2	104,9	106,8	107,0	99,6	102,3	99,3	108,1	103,0	105,6
BUBIV	109,3	108,1	110,8	111,5	99,0	103,7	94,7	100,0	103,5	105,8
TISZA	104,5	101,6	109,7	114,1	123,2	125,5	100,4	108,9	109,5	112,5
CARDÓ	105,7	102,8	108,4	107,5	99,4	102,0	97,4	106,4	102,7	104,7
ISKOLA	98,0	95,5	99,8	101,1	103,4	108,2	100,4	107,3	100,4	103,0
Min. bűtoripar összesen	106,1	104,1	107,9	108,9	103,3	106,8	98,1	105,5	103,9	106,3

jait) előnyös automatizálni. Amikor azonban, mint korábban rámutattunk a gyártmányköltségben a munkabérhányad alacsony, az automatizálás gazdaságossági eredménye csak mérsékelt, amely jelentősen csak a munkaigényes gyártmányoknál növekszik. Ezenkívül fontos az is, hogy a technológiai folyamat — a gyártmány előállításához szükséges műveletek összességének végrehajtása — milyen arányban van automatizált termeléssel megszervezve. Ennek kifejezésére mennyiségi mutatóként az automatizálás fokát (η) vagy színvonalát célszerű alkalmazni. Az automatizálási fokot (η) meghatározhatjuk, mint a termékelőállítás technológiai folyamatának összművelete (n_{σ}) és az automatikusan végrehajtott műveletek (n_a) aránya, vagy a gyártmány előállításához szükséges összmunkaidő ráfordítás (t_{σ}) és az automatizált műveletek időtartamának (t_a) viszonyzáma. Analitikusan kifejezve:

$$\eta = \frac{n_a}{n_{\sigma}} = \frac{t_a}{t_{\sigma}} \quad (3.1)$$

A fenti mutató hiányossága, hogy ebben a kifejezésben a technológiai folyamat végrehajtása intenzitásának növekedése nincs figyelembe véve. Éppen ezért az automatizálás hatékonyságának értékeléséhez jobb mutatók: a termelékenység növekedés elérhető üteme, a munkavégrehajtás biztonsága és a jobb munkafeltételek.

Az automatizálás fokának lehetséges növelése függ a kibocsátott termék mennyiségétől. Azokban az üzemekben, ahol nagy mennyiségű azonos terméket állítanak elő, a gazdaságosság szempontjából a legalkalmasabb a komplex automatizálás megvalósítása. Ha a kibocsátott termékmennyiség nem teszi lehetővé a komplex automatizálás megvalósítását, úgy célszerű megvizsgálni, hogy a termelést félautomatikus, esetlegesen szalagrendszerű termelés-szervezéssel nem gazdaságos-e megvalósítani. Ilyen megoldás azonban a többszöri átrendezés miatt már kevésbé gazdaságos.

A kis üzemekben pedig célszerű csak a részleges, néhány művelet vagy nyitott technológiai folyamat automatikus végrehajtására törekedni. Ezt a megoldást kis automatizálásnak is szokás nevezni, mely bármely termelési arány mellett megvalósítható és jelentős termelés és termelékenység növekedést eredményez a korábbi termelési módszerhez viszonyítva. A bútorigar technológiai folyamatainak automatizálásánál, amennyiben az közvetlenül nem a kibocsátott végtermékre irányul, figyelemmel kell lenni az egyes technológiai szakaszok időbeni sorrendiségére és tartalmára, hogy ezáltal az ütemes kibocsátás feltételei biztosítottak legyenek. Mivel a bútorelőállítás legtöbb esetben a szakaszosan folyamatos technológiai elvek szerint szervezhető, így az automatizálás is a leggyakrabban az egyes szakaszok technológiai folyamatának automatizált végrehajtására irányulhatnak. A legelterjedtebb automatizálható technológiai szakaszok: a lap és faanyagok mechanikai megmunkálása, az élek és lapfelületek furnírozása vagy egyéb díszítő anyagokkal való bevonása, a felületnemesítés folyamatának néhány szakasza, míg az összeszerelés a legtöbb esetben csak szalagszerű termelészerve-

zés színvonalának megszervezését teszi lehetővé. Ha tehát az automatizálás hatására az egyes szakaszokban a technológiai keresztmetszet jelentősen kibővül és a többi szakaszok intenzitása azt követni nem tudja, úgy a technológiai szakaszok részleges automatizálása a rendelkezésre álló idő kihasználatlansága miatt jelentősen veszít a gazdasági hatékonyságából.

Ebből a megfontolásból kiindulva, ma a legcélszerűbbnek mutatkozik a mechanikai megmunkálás technológiai szakaszába tartozó műveletek automatizált termelészervezése végrehajtásának szorgalmazása, mivel ebben a vonatkozásban a meglévő gépek és berendezések is már kielégítő eredményt adnak mind műszaki, mind gazdaságossági vonatkozásban. Az olyan folyamatoknál pedig ahol a mechanizálás még nem ért el egy meghatározott szintet vagy ahol a műveletek gépi úton történő végrehajtása igen bonyolult berendezéseket igényel, az automatikus termelészervezés megvalósítására irányuló erőfeszítés nem indokolt. Itt a mechanizálás további szakaszainak elérését célszerű kitűzni annál is inkább, mivel a mechanizálás fokozott kiszélesítése, elsősorban az anyagmozgítás csökkentése következtében, jelentős termelékenység növekedést eredményez.

4. Az automatizált termelészervezés alapvető módozatai

A bútorigaripari technológiai folyamatok végrehajtása automatizálásának két alapvető módozata ismeretes: az első a jelenleg alkalmazott technológiák automatizált végrehajtása a meglévő gépek, illetve azok kiegészítése és modernizálása alapján, a másik új automatikusan működő berendezések tervezése és létrehozása, új, korszerű technológiai folyamatok végrehajtásához. Az egyik módozat alkalmazása szükségképpen nem zárja ki a másik alkalmazásnak lehetőségét, de a kiválasztásukat mindenkor sokoldalú műszaki-gazdaságossági vizsgálatokkal kell igazolni. Amint azt a korábbiakban bemutattuk, a társadalmi munka termelékenysége változásának a vizsgálata és elemzése a módozat megválasztásához is megbízható alapokat szolgáltat, de mindamellett nem hagyható figyelmen kívül a ráfordítások megtérülésének a vizsgálata sem.

Az első módozat — a gépek és berendezések modernizálása — alkalmazása alapvetően nem változtatja meg a meglévő technológiai folyamatot és megelégszik azzal, hogy a nem automatikusan működő gépeken a munkaciklus végrehajtását automatizálja vagy a gépeket a technológiai sorrendben, egységes automatikusan működő sorrendben kapcsolja össze. Ebben az esetben az automatizálás eszközei a meglévő gépeket csak kiegészítik, ezért ezen módszer alkalmazása nem minden esetben a legracionálisabb, igaz azonban, hogy ezen automatizálási módozat kiegészítő beruházási költségei mintegy 3—5-ször kisebb az új gépekből kialakított gépsorokhoz viszonyítva s emellett bármely vállalatnál könnyen kivitelezhető. Ezen módozat alkalmazásánál elsősorban a munkadarabok fel és leterhelése, valamint az egyes gépek közötti szállítás munkaműveleteit kell megszakítás nélküli

folyamatossá tenni az út—idő függvényében, majd a folyamat lefolyásának irányítására, ellenőrzésére és szabályozására az automatikus elemeket ki kell választani. Napjainkban már igen sok univerzális famegmunkáló gépen az anyag előtolása és a munkaciklus végrehajtása automatizált. Ezeknek az automatikus sorokbakapcsolásukkor a további fejlesztésekhez csak a fel és leterhelő berendezések megvalósítása szükséges. Az egyes meglevő gépek gépsorokba történő összekapcsolása esetén az automatikus gépsorok tervezése esetén elengedhetetlen feltétel, hogy a gépek ciklusideje szinkronban legyen, valamint, hogy a gépek közötti szállító berendezések szinkronban dolgozzanak. Ezeket a feltételeket megfelelő számítások elvégzése útján előre kell meghatározni és a gépsor tervezésnél ebből kell kiindulni. A meglevő berendezések alapján történő automatizált termelés mérsékelt gazdasági eredményt biztosít, amint erre egy következő tanulmányban rámutatunk.

A második módozat — új automatikusan működő gépek és berendezések előállítására vagy beszerzésére — alkalmazása a technológiai folyamatoknál a legújabb tudományos eredmények és technikai színvonal alapján történő megváltozását tételezi fel. Erre a módozatra jellemző, hogy a technológiai folyamatban a szükséges megmunkálás műveletei koncentrálnak, vagyis egyidőben több munkadarab több megmunkáló fejjel van megmunkálás alatt. Ezen módozat alkalmazása lehetővé teszi, hogy a munkatermelékenység nagyarányú növelésére, s egyidejűleg a korábbi termelőterület jelentős csökkentésére. Az automatizált folyamat végrehajtásához szükséges több műveletet végző aggregát gépek ma még igen költségesek, ezért alkalmazásra történő kiválasztásuk előtt gondos gazdaságossági számításokat kell végezni. Nem kétséges azonban, hogy a bútortiparban, ahol a kiinduló nyersanyagtól kezdve a megmunkálási technológiáig napjainkban jelentős változások tanúi vagyunk, a több műveletet végző gépek széles körű alkalmazása gyorsan fog elterjedni. Megköveteli ezt egyébként az információs munka végzésére szolgáló műszerek és berendezések nagyarányú fejlődése is.

A technológiai folyamatoknak a több műveletet végző gépek alapján történő automatizálása előkészítéséhez két feladatot kell megoldani: az első feladat automatikus gépeket vagy gépsorokat kell tervezni. A gépek tervezésénél az egész munkaciklus benne a munkadarab fel és leterhelését már automatikus végrehajtással készítik. A gépsorok tervezése pedig igen sok lehetőséget ad a legjobb és leggazdaságosabb változat kiválasztására, szemben a hagyományos gépekből kialakított gépsorokkal. A másik feladat, hogy a várható eredményt elsősorban az első módozat gazdaságossági eredményével, de gyakran egyes változatokkal össze kell hasonlítani, hogy a gazdasági hatékonyságot biztosítani lehessen. Ehhez is a termékegység-növekedés üteme változásának vizsgálata megbízható összehasonlítási alapot nyújt. Az automatizált termelőberendezések kiválasztásának vizsgálatánál is a műszaki fejlődés ütemének állandó jellegű fokozódása törvényszerűségének alapjaiból kell kiindulni. A rendkívül gyors ütemű műszaki fejlődés már ma

elvezet oda, hogy a rövid élettartamra előirányzott berendezések alkalmazása lényegében előnyösebbek, mint a hosszú időtartamúak. Ezt egyébként a termelékenység növekedésének ütemére végzett vizsgálatok is egyértelműen igazolják. Az automatizálás esetében is a hosszú élettartamra előirányzott berendezések a későbbiek folyamán a vállalat terhére vannak, mert sok esetben késleltetik s nem egyszer gátolják az időközben elért műszaki-technológiai eredmények ipari alkalmazását.

A műszaki fejlődés ütemének növekedése különösen két irányba intenzív:

— a termelőeszközöket előállító iparban, amikor is az előállítás költségei csökkennek

— a felhasználás területén, mely a berendezés segítségével előállítható termékek termelési költségeit csökkenti. Ez elsősorban élőmunka, (a gépek gyorsabban dolgoznak, kevesebb a kisegítő személyzet) ritkábban holtmunka (nyersanyag) megtakarításban jelentkeznek.

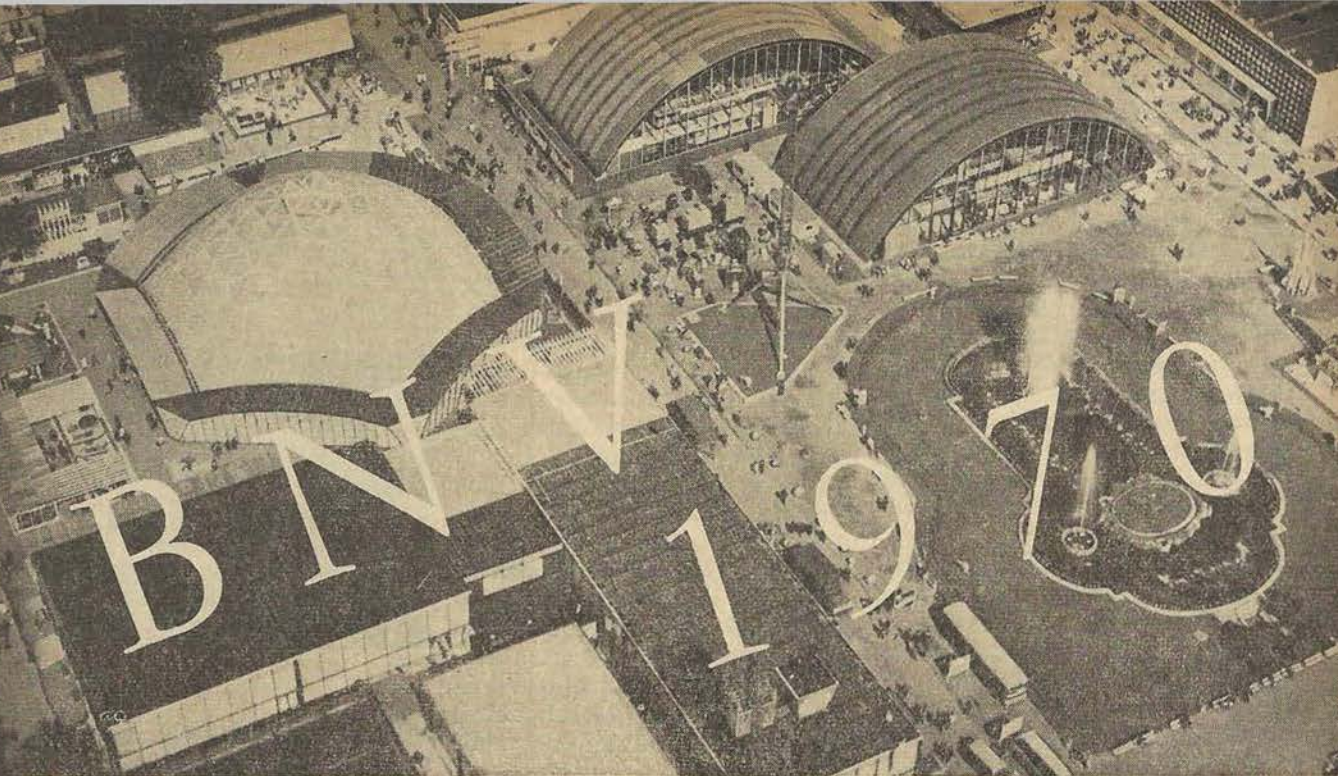
Az idő előrehaladásával az első irányzat az azonos volumenű termelés eléréséhez az állóeszköz ráfordítást, a második irányzat az üzemeltetési költségeket csökkenti. Mindkét irányzatnál a gépek rövidebb élettartama a technikai eredmények gyorsabb realizálását teszi lehetővé.

Összefoglalás

A technológiai folyamatok komplex és részleges automatizálásának lehetősége a bútortiparban is adott, azonban a hatékonyságának elemzésére sokoldalú vizsgálatokat célszerű végezni. A döntések előtti vizsgálatokat a termelékenység növekedés ütemének az elemzésére javasoljuk koncentrálni, mivel a nyereség centrikus szemlélet feltétel nélküli alkalmazása a jövőben is fékezni fogja az automatizálás szélesebb körű kibontakozását. A társadalmi munka termelékenysége növekedésének a vizsgálatánál is az élőmunkával való takarékoskosságot kell előnybe részesíteni, mivel ezen a területen van ma a legnagyobb lemaradás. Az automatizálás megvalósításához elsősorban a faanyagok mechanikai megmunkálásának technológiája vonatkozásában van meg az előfeltétele, mely megvalósítható a rendelkezésre álló gépekkel vagy a több műveletet végző gépek beállításával. Az idő viszont sürget: minél később kezdünk hozzá az automatizált technológiai folyamatok kialakításához és megszervezéséhez, annál nagyobb távolságot kell a műszaki fejlődés vonatkozásában behozni, s ez mind nagyobb szellemi és anyagi ráfordításokat fog megkövetelni.

IRODALOM

1. *M. M. Majzel*: Osznovü avtomatizácija tehnologiceszküh processzov. Moszkva. 1960.
2. *N. V. Makovszkij*: Osznovü avtomatizácija gyerevo-obrabátüvajusego proizvodstva. Moszkva. 1966.
3. *G. A. Saumján*: Avtomatizácija proizvodstvenüh processzov. Moszkva. 1967.
4. Hivatalos statisztikai jelentések a bútortipar fejlődéséről.
5. *Dr. Dalocsa Gábor*: A famegmunkálás technológiai folyamatainak mechanizálása és automatizálása. FA-IPAR. 1962. 2. sz.

Ez évi Budapesti Nemzetközi Vásár május 22 és június 1 között került megrendezésre.

A Nemzetközi Vásárok a világkereskedelem nagy fontosságú találkozói, jelentőségük napjainkban egyre fokozódik. Az ipar, valamint a technikai színvonal világméretű fejlesztésében, a népek közötti kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok kiépítésében ezeknek a vásároknak mind nagyobb szerepe van.

Az idei Budapesti Nemzetközi Vásár rendezői arra törekedtek, hogy kifejezésre jusson hazánk felszabadulásának 25., és Lenin születésének 100. évfordulója is.

A Budapesti Nemzetközi Vásár iránt évről évre növekvő külföldi érdeklődés szorosan összefügg a világ minden tájékával rendszeres üzleti kapcsolatban álló, magyar külkereskedelem gyors fejlődésével, melynek volumene az elmúlt 10 évben több mint két és félszeresére emelkedett. A vásáron 33 ország ipara mutatta be termékeit. Első ízben vett részt a vásáron Kanada, Pakisztán és Elefántcsontpart.

Az idei BNV területe 260 000 négyzetméter, s ebből kb.

108 000 négyzetméter a pavilónok és a szabad területen kiállított árubemutató.

Az idei BNV szerepét növeli a gazdaságirányítási rendszer 1968. január 1-ével bevezetett reformja. Az azóta eltelt 2 év alatt jelentősen megnőtt a vállalatok önállósága, kibővült a termelők, a kereskedelmi szektorok és a közvetlen felhasználók közötti közvetlen árukapcsolatok. Rugalmasabb árrendszer lépett életbe, és mindinkább kezdenek kibontakozni a közgazdasági szabályozó eszközökkel tervszerűen befolyásolt piaci mechanizmus alapvető vonásai.

Számos termelő vállalat, különösen az ipar területén — mint ismeretes — önálló külkereskedelmi jogot is kapott. Mindez a Budapesti Nemzetközi Vásáron látható árubemutatók választékának bővülésében és a termékek minőségi színvonalának emelkedésében is kifejezésre jut.

A bútorigar területén is jöttek létre az elmúlt időben olyan új szerződéses kapcsolatok, a belkereskedelmi és külkereskedelmi vállalatokkal, melyeknek célja közös anyagi érdekeltséggel elősegíteni a bútorgyártás

korszerűsítését, valamint a bel- és exportértékesítések fejlesztését.

A Budapesti Nemzetközi Vásár fejlődése

A fontos nemzetközi kereskedelmi útvonalak metszéspontjában levő Budapest, mint áruforgalmi központ, rendkívül messzire nyúló hagyományokra tekint vissza. A BNV ősenek az első magyar iparműkiállítást tekinti, amelyet 1842-ben Kosuth Lajos, a magyar szabadságharc vezéralakja rendezett meg a Duna-parti Redoutben. Célja az volt, hogy az ország iparának keresztmetszetét mutassa be és ezzel előmozdítsa a magyar ipar felvirágoztatását. Néhány rövid adat az 1842-es kiállításról: 213 kiállító, 14 000 látogató. A kiállítók közül díjazásban részesültek: a hamarosan világhírűvé vált Herendi porcelángyár, amely ekkor mutatkozott be először a nyilvánosságnak; az obudai Goldberger kékfestőgyár, később textilgyár, amely ugyancsak tekintélyes nevet szerzett a világpiacon; Irinyi János vegyész, a foszforos gyufa tökéletesítője; Kölber kocsigyáros, akinek hintóin királyok, fejedelmek kocsii-

káztak; Kirner puskaműves vadászfegyverei, amelyeket legkiválóbbnak tartottak Európaszerte.

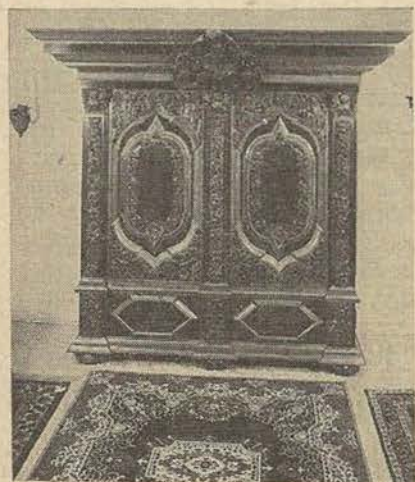
1885-ben került megrendezésre az első magyar egyesített iparkiállítás, Magyar Országos Kiállítás néven. 12 000 kiállítóval és 1 700 000 látogatóval. Szencziója a Ganz-gyár kiállított transzformátor és új elosztórendszer volt — Bláthy Ottó Titusz, Déri Miksa és Zipernowsky Károly találmánya —, amely 1067 izzólámpával fényárba borította a kiállítás egész területét.

1896-ban — a viláckiállítások mintájára — megnyílt a Városligetben a Millenniumi Kiállítás, amelyet Magyarország ezeréves fennállása alkalmából rendeztek. A kiállítás legfőbb számadatai: 21 310 kiállító, 6 000 000 látogató. Ekkor adták át a forgalomnak a kontinens első földalatti villamosvasútját, amely Budapest központját a kiállítás területével kötötte össze.

Az ország iparát bemutató kiállítások sorozata 1925-ben fordulóponthoz érkezett: ekkor kapta először a Budapesti Nemzetközi Vásár nevét. A 822 kiállítónak több mint 10%-a már külföldi. A vásár szencziója a Vajdahunyad várában létesített rádióbemutató volt, amelynek sikere nyomán az év végére 15 000 előfizetővel — az 565 hullámhosszon — megindult a hivatalos magyar rádió műsoradás.

1948-ban került megrendezésre a centenáris Budapesti

1. ábra

Nemzetközi Vásár, mind méreteiben, mind látogatói számában felülmúlta a háború előtti legnagyobb Budapesti Nemzetközi Vásárt is, 1400 kiállító vett részt, és a vásár tükrözte a háború utáni újjáéledést, a magyar ipar rohamosan meginduló újjáépítését.

A vásár néhány éven keresztül a hazai ipar termékeit mutatta be. 1958-tól kezdve azonban hihetetlen mértékben építette újjá nemzetközi jellegét. 1962 ősze óta hivatalosan is Budapesti Nemzetközi Vásár néven került megrendezésre a magyar ipar hagyományos bemutatója. A Városligetben fekvő 260 000 m² területen, minden év májusában megrendezésre kerülő Budapesti Nemzetközi Vásár a nemzetközi kereskedelmi élet nagy jelentőségű tényezőjévé vált.

A Budapesti Nemzetközi Vásár Magyarország felszabadulásának 25 éves évfordulóján demonstrálja a világ előtt iparának tervszerű, folyamatos fejlődését.

Külön érdekessége volt a Vásárnak a vásár főterén megrendezett „A Külkereskedelem 25 éve” című jubileumi kiállítás, ami külkereskedelmünk felszabadulás utáni fejlődését mutatta be igen szemléltetően.

Hazai és külföldi bútorok az idei BNV-n

A vásárlátogatók nagy tömegei, valamint a szakemberek minden évben nagy érdeklődéssel várják, milyen újdonsággal jelennek meg a hazai, valamint a külföldi bútorgyárak. Az is köztudomású, hogy a BNV-n bemutatott bútorok formai és elrendezési módozatai a korszerű lakáskultúrát és izlésnevelést is kell, hogy szolgálja. A bútorkiállítók ilyen irányú törekvéseit, azonban eléggé nehezíti a terület korlátozott nagysága.

Az állami, a tanácsi és a szövetkezeti bútorigar ez évben is bemutatott új formájú lakószobát, kárpitosbútort, konyhát és egyedi kisbútorokat. Néhány külföldi ország, köztük Csehszlovákia, Jugoszlávia mutatott be szép kiállítású bútorokat.

2. ábra

Szövetkezeti bútorok az 1970-es BNV-n

15 budapesti és egy vidéki szövetkezet mutatta be bútorait az ez évi BNV-n a Termékfor-galmazási Társulás rendezésében.

Mint a szövetkezeti ipar képviselői a sajtófogadáson elmondták, a BNV-n kiállított anyag elsősorban a külkereskedelem céljait szolgálta. Ezzel szemben az Őszi Vásáron a belkereskedelem, vagyis a lakosság igényeinek kielégítése fog döntő mértékben érvényesülni. Ez meg is látszott a kiállított stílbútorok belföldi izléssel gyakran nem összeegyeztethető formai megoldásában is. Előljáróban azonban hangsúlyozni kell, hogy a külföldi érdeklődők elképzeléseivel a szövetkezeti bútorok találkoztak.

Stílbútorok

A hagyományoknak megfelelően a szövetkezeti bútorigar stílbútoraival változatlanul a magas színvonalat képviselte. Ez annál is öröndetesebb, mivel az „aranykezü” kisiparosként ismert idősebb szakemberek száma egyre csökken. Az utánpótlás biztosítására úgy látszik egyes szövetkezetek mégis találtak megoldást.

A vásáron először jelentek meg az ismert nyugati lakberendezési folyóiratok munka-

társai. Tájékoztatásuk szerint és a kért fotók alapján úgy látjuk, hogy bő terjedelemben kívánják a magyar szövetkezeti ipar stílbútoráival foglalkozni. A legnagyobb érdeklődést a Jövő Asztalos KTSZ már több nemzetközi kiállításon sikerrel szerepelt „HAMBURGI” barokk szekrénye keltette fel, mely a BNV Vásári Díjat is kapta. A nyugati piacon igen kedvező deviza hozam mellett elhelyezési lehetősége korlátlan volna, ha a faszobrász kapacitás nem volna behatárolt (1. kép).

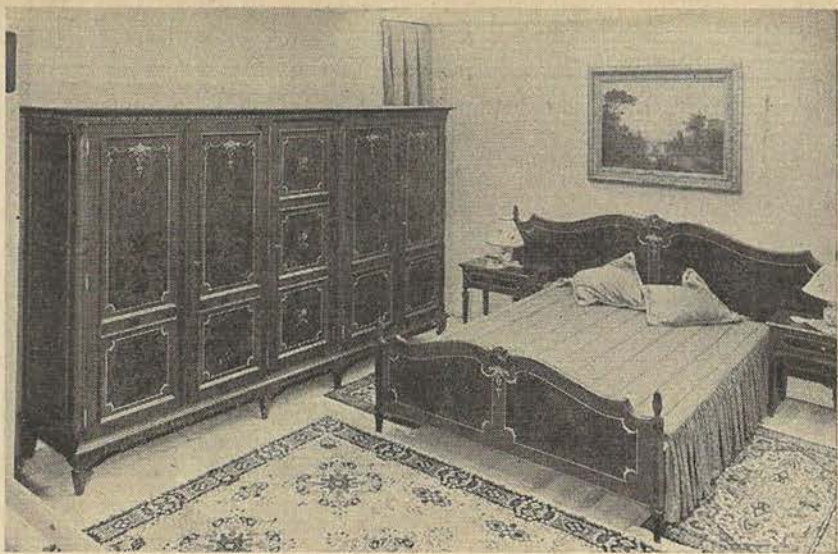
Az Új Élet Asztalos KTSZ „BOULOGNE” nevű térgörbe felületű rózsafurnérból készült intarziás komódja a legsikerültebb stílbútor díját kapta az OKISZ-tól. Ez a termék az asztalos művesség legszebb hagyományait testesíti meg, melynek kivitelezése a szakemberek legnehezebb feladata (2. kép).

Nagy elismerést aratott a Szikra Újpesti Bútorasztalosok KTSZ intarziás, faragott flamand hálója, mely külföldi megrendelője által rendelkezésre bocsátott rajz alapján készült. A szakembereknek is feltűnt a korszerű és tetszetős felületkezelés (3. kép).

Az Első Újpesti Asztalos KTSZ a megszokott gondossággal kivitelezett skandináv piacra készülő „HEPPLEWHITE” ebédlőjét mutatta be. Elsőként alkalmazták hazánkban a savra keményedő lakk felületkezelést, mely újabb lépést jelent a felületkezelés korszerűsítése terén (4. kép).

A minőségi munkájáról közzismert IV. ker. Műbútor KTSZ osztrák exportra készülő ebédlőjével szerepelt. Erre különösen vonatkozik cikkünk elején közölt megállapítás, miszerint pl. ez a 30-as évek polgári ízlését tükröző ebédlő kizárólag egy bizonyos piac ízlésének felel meg. Gazdasági megfontolások természetesen a szövetkezetet igazolják, mert már több éve szériában és kedvező devizahozammal exportálja (5. kép).

A Rákospalotai Asztalos KTSZ a már látott „REGENCE” ebédlőjének a megrendelő kívánságára némileg módosított változatával jelent meg. A ne-

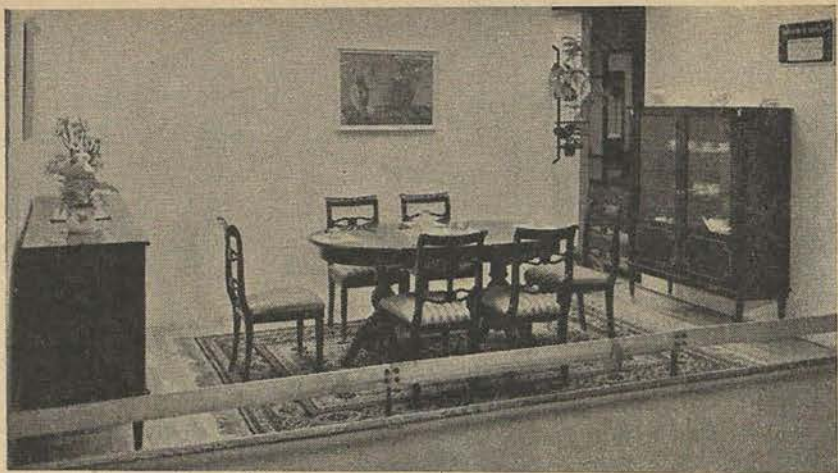
3. ábra

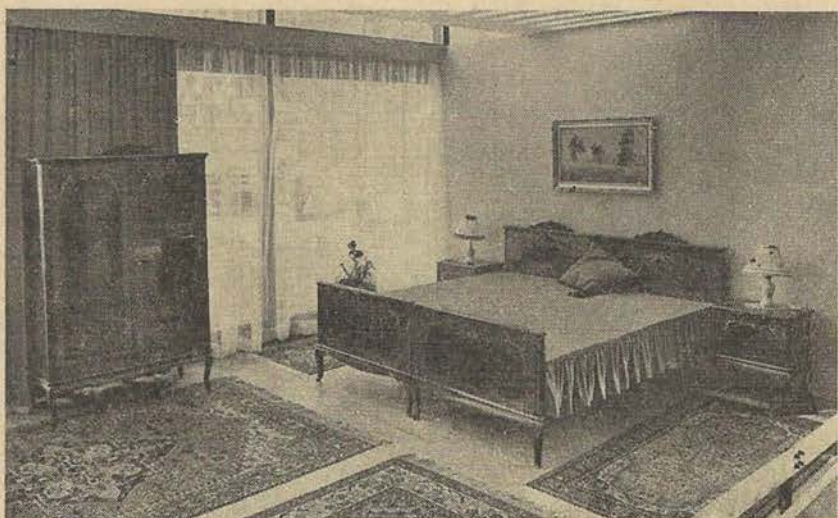
4. ábra

5. ábra

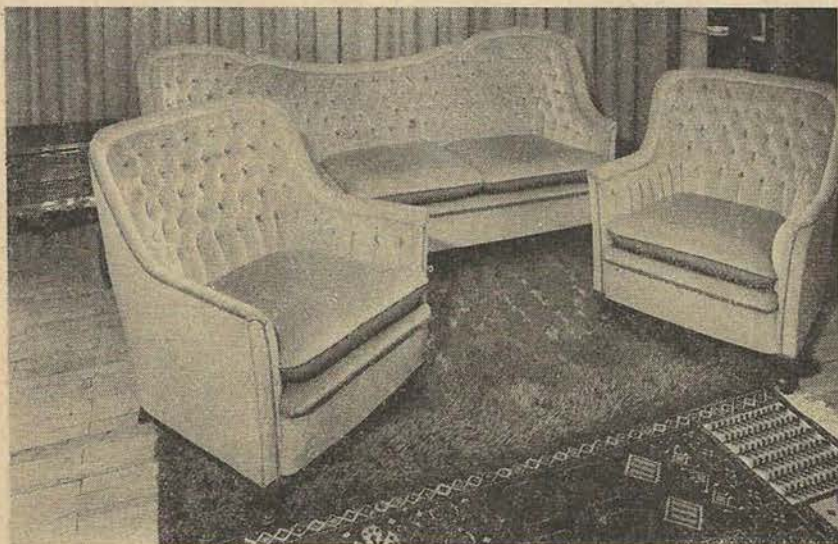

6. ábra

7. ábra

8. ábra

mes vonalú garnitúra iránt komoly belföldi érdeklődés is mutatkozott (6. kép).

Nem várt közönségsikert aratott a Fejlődés Bútor KTSZ neobarokk hálószobája. A szakemberek nagy elismeréssel állapították meg, hogy a szövethuzet a sorozatgyártás érdekében nagymértékben leegyszerűsítette és olcsóbbá tette a garnitúrát, de esztétikailag mégsem rontották le hatását. Elsőként alkalmazták integrál hab-műfaragást. A szakterületen dolgozók sem tudták a faragott elemeket a valódi faragástól megkülönböztetni. Ez a bátor kezdeményezés bizonyára mérföldkövet jelent az olcsó stílbútor-gyártás fejlesztésében (7. kép).

A Lőrinci Ülőbútor KTSZ a Duna Intercontinental Szálló részére készült paraszt barokk éttermi és rusztikus borozó garnitúrát mutatta be és nyerte el a látogató közönség tetszését. Ez a szövethuzet hosszabb idő óta egyedi szálloda és éttermi berendezések gyártására rendezkedett be.

A Budapesti Kárpitos és Díszítő KTSZ és a Minőség Kárpitos KTSZ dúsan kárpitozott garnitúrákkal bizonyára a hasonló importbútorok hatására jelent meg. A verseny eredményeképpen azokat színvonalban és minőségben túlszárnyalták. Ehhez jelentős segítséget nyújtott a felhasznált francia import bútorszövet (8. kép).

Modern bútorok

A szövethuzeti ipar modern bútorait is a magas minőség és gondos kivitelezés jellemezte. Egyesek szerint a formák tekintetében nem találták meg a legkorszerűbb megoldásokat.

A Bástya Bútorkészítő KTSZ teak furnirozású „PÁLMA” lakószobáját fehér poliészter kombinációval a belföldi kereskedelem lekötötte. Elnyerte az OKISZ díját. Tervezte: Tóth Lajos (9. kép).

A Jövő Asztalos KTSZ „GYOPÁR” korszerű lakószobával jelentkezett. A látogatók kedvőzőnek találták a kis lakások gazdaságos kihasználását szolgáló

korszerű rekamié megoldást (10. kép).

A Mezőberényi Faipari KTSZ külön dicséretet érdemel, hogy egyetlen kiállításról sem hiányzik és gondosan elkészített cseresznyefurnérozású szobájával egyedül képviselte a vidéki szövetkezeteket.

Konyha

A legnagyobb közönségikert a Törekvés Lakásbútor KTSZ „TULIPÁN” nevű új anyagból és újszerű forma megoldású konyhája aratta. Az új anyag a polipán, mely a Rostkikészítő Vállalat kétoldalt lakkfelülettel nemesített pozdorja lapja. A célszerű szerkezet megoldások érdekében egyelőre importból származó éltakaró és húzóléceket, továbbá műanyagfiókokat alkalmaztak. A szövetkezet vezetői azt a tájékoztatást adták, hogy a bemutatott konyha-elemeket a kereskedelem megrendelése alapján fogja gyártani, ezzel kívánják elősegíteni, hogy a vásárlók a konyhaméretek és anyagi lehetőségeiknek megfelelően vásárolhassák. Külön ki kell emelni Tóth Emese fiatal tervező, a kis lakások számára tervezett tetszetős és célszerű többszörösen nagyítható, illetve összehajtható asztalát és a könnyed, csinos konyhaülökéit. OKISZ-díjat kapott (11. kép).

Irodabútor

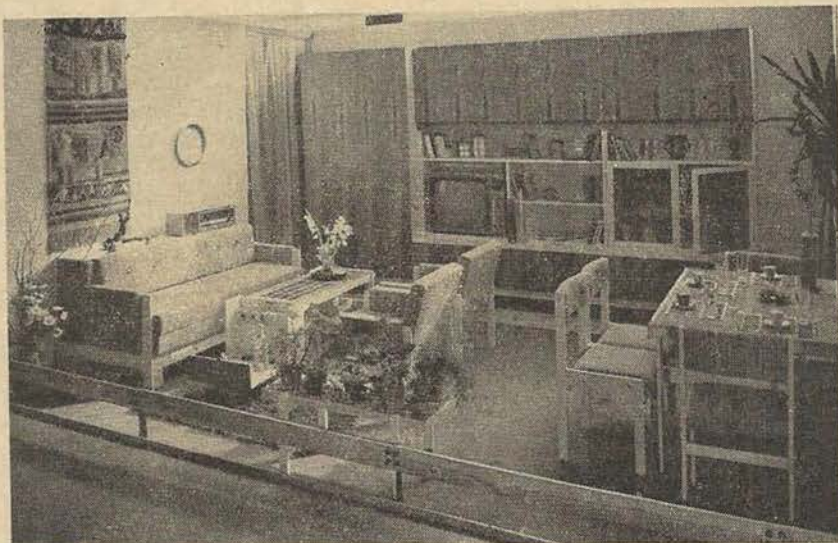
Két szövetkezet a Csillaghegyi Faipari és Csónakházi KTSZ és a VII. Kisbútor KTSZ állított ki irodabútort. A nagy szériában gyártott tömeg irodabútor mellett a piacon a nivósabb irodabútor nem kapható. Ezen hiány megszüntetése vezette a két szövetkezetet, hogy igényesebb irodabútorokkal jelentkezzenek.

A szövetkezetek kizárólag új garnitúrákkal jelentkeztek a vásáron. A kiállított bútorok döntő részben a júliusban Leningrádban megrendezésre kerülő magyar bútorkiállítás anyagát képezik.

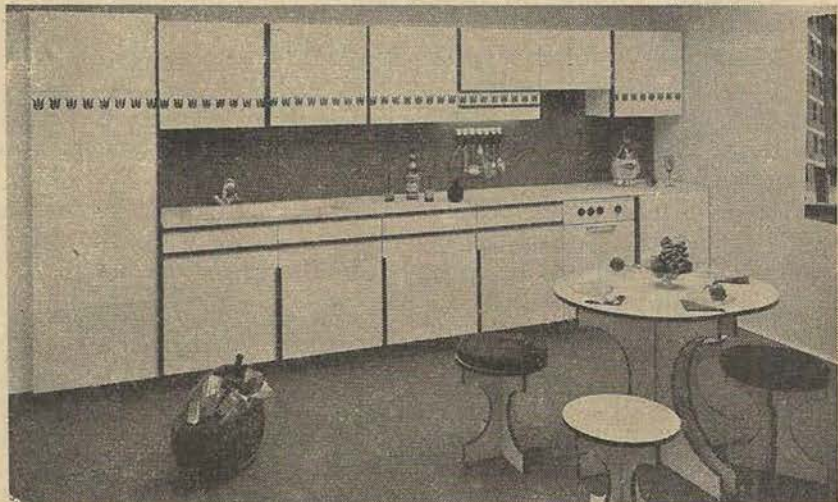
A kiállításon bemutatott bútorok, épületasztalosipari termékek és faipari gépek további ismertetésére, valamint a vásár tanulságaira következő számban visszatérünk.

9. ábra

10. ábra

11. ábra

Kevés olyan sok irányú tevékenységet folytató ágazata van a faiparnak, mint amilyen az exporttevékenység vonatkozásában „DECORATIO HUNGARIA” néven, világszerte ismert Fővárosi Faipari és Kiállítás Kivitelező Vállalat.

A vállalat többszörös összevonás eredményeképpen egyesíti magában a Budapesti Tanács Faipari jellegű vállalatait. A Fővárosi Tanács VB. 1964. január 1-i hatállyal a Kiállításokat Kivitelező Ipari Vállalat és a Fővárosi Fatömegcikk Gyártó Vállalat összevonásával hozta létre a jelenlegi nagyvállalatot.

A vállalat tevékenységi köre az alapítólevél szerint: „fából, fapótló anyagokból, különböző rendeltetési termékek gyártása. Bel- és külföldi kiállítási és idegenforgalmi létesítmények, víkendházak, üdülők, berendezések tervezése és kivitelezése.

Díszletek, díszítőelemek tervezése, készítése, kölcsönzése. Dekorálási, kirakatrendezési, díszítési és kárpitozási munkák végzése.

A dekorációs kapacitás folyamatos kihasználását biztosító tevékenységek: kasírozás, tapétázás, könyvkötés, grafika.”

1. Gyáli úti telep

A vállalat legnagyobb telephelye, itt működik a szellemi apparátus, innen irányítják a vállalat valamennyi tevékenységét.

A telep tevékenységi köre

Kiállítási termékek: pavilonok, pavilonelemek tervezése, pavilonépítés, felújítások, pavilonok belső berendezéseinek tervezése, kivitelezése, belső építés, felújítások.

Üdülőházak tervezése és kivitelezése.

Városdíszítő elemek tervezése, készítése, városdíszítések.

Színház- és előadótermek belső berendezéseinek tervezése és kivitelezése.

Különböző egyedi termékek tervezése és kivitelezése, elsősorban exportcélokra.

Hétféle házak tervezése és kivitelezése belső értékesítésre és exportra.

A központi telepen kívül a vállalat további 4 telepen termel, melyek közül egy vidéken működik.

2. Termelés

A vállalat különböző egységei a legszorosabb együttműködésben végzik termelési tevékenységüket. A legtöbb termék úgyszólván vala-

mennyi üzemrészen keresztül megy. Vannak olyan gyártmányok, amelyek több telephely együttműködése alapján készülnek el.

A vállalatvezetés nagy súlyt helyez arra, hogy a telepek és üzemrészek önállóságukkal is a vállalati együttműködést szolgálják.

A vállalatvezetés nagy erőfeszítéseket tesz az irányban, hogy a profiljába tartozó gyártmányok közül minél több berendezést komplexen készítsenek el, mind hazai, mind export vonatkozásban.

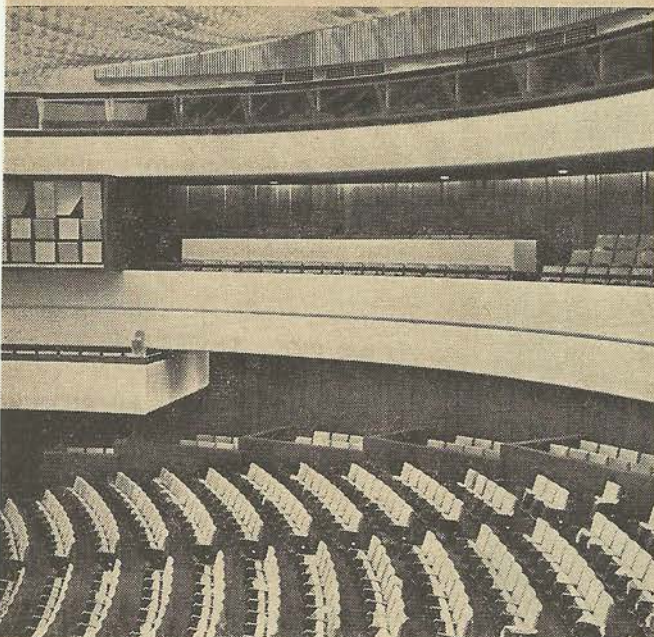
Hazai viszonylatban sok hotelberendezés készült el a megrendelők legnagyobb megelégedésére, így pl. a Duna Interkontinentál különböző belső berendezései, a Balaton partján a siófoki Delta Étterem, különböző üdülők és panelházak Balatonzamárdin, Balatonlellén és Fonyódon, különböző Touring Hotelek. Ugyancsak a vállalat tervezésében és kivitelezésében készült el, néhány korszerű üzletberendezés, mint például Budapesten a Váci utcai Divatház, a Váci utcai Szörmeszalom, a Fővárosi Fotó néhány új üzlethelyisége stb. Korszerű irodaházi berendezések készültek, mint például a KGM miniszteri és miniszterhelyettesi berendezései, az ALUTRÖSZT, a Magyar Tudományos Akadémia várbeli helyiségei, és így tovább.

Exporttevékenység

Népgazdasági szempontból fontos, hogy a vállalat a különféle hazai szükségletek kielégítésén kívül komoly *exportfeladatokat* is ellát. Az elmúlt évek során a Szovjetunió megrendelésére készített a vállalat különböző színházak számára belső berendezéseket, mozi- és koncertterem-bútorokat, a Leningrádi Rosszia Szálló luxus lakosztályainak berendezését, különböző stúdióberendezéseket a Szovjetunió különböző nagyvárosai részére.

Az exporttevékenység jelentőségét demonstrálja, hogy a Moszkvában felépült KGST-Palota belső berendezésének elnökségi szobáit, a kongresszusi termét stb. a vállalat készítette el. A közismert, nyitott könyv alakú palotát folyosóval összekötő, külön épületben:

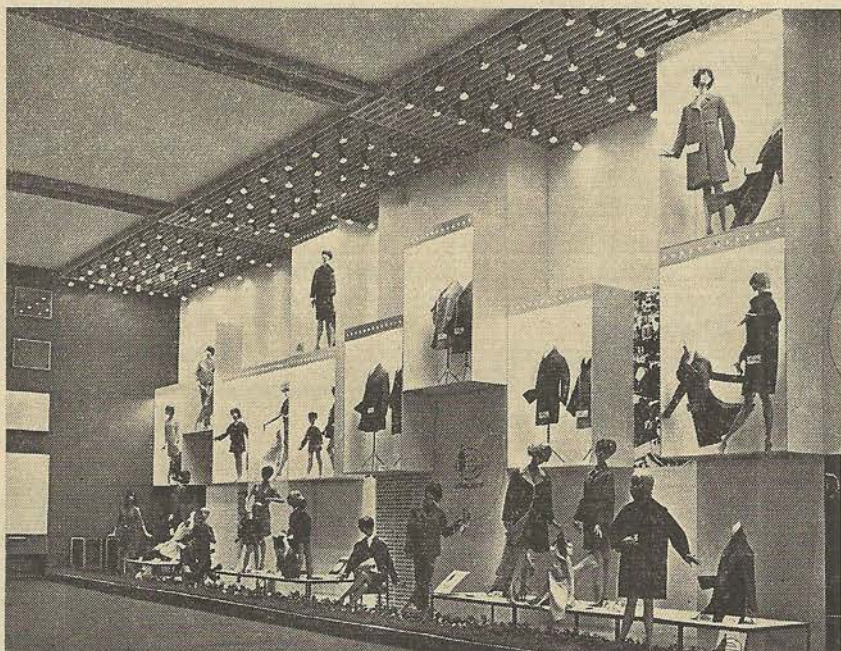
A Konferencia Terem teljes berendezése, vagyis a széksorok, az elnöki pódium a fotelokkal, a színpad, a különleges akusztikai követelményeknek megfelelő hangszigetelő falburkolat, különleges ajtók stb. A páholysor, valamint az erkélyek fa- és kárpitborítása. A Szabványterem kör alakú, belső falburkolata, a széksorok, a vetítő kiképzése. Tolmácsfülkébe akusztikai falak. Telefonfülkék és a ruhatár berendezése, süllyesztett fogásokkal. Magában az említett nyitott könyv alakú palotában, ezer da-

1. KGST-palota, konferencia terem

2. KGST-palota, szabvány terem

3. BNV, Kip. Min. pavilon részlete

rab, különleges kivitelű íróasztal és számos terem berendezése stb., szintén a vállalat kivitelezésében készült.

A vállalat fő profiljának megfelelően, mind a hazai, mind a külföldi kiállításokon sok *kiállítási pavilont és azok installációját* készítette el, 1969-ben a különböző hazai kiállításokon 25 000 négyzetméter installációt készítettek. Ugyanebben az évben a világ különböző részein 120 kiállításon készítettek különböző magyar külkereskedelmi szervek és vállalatok megbízásából kiállítási pavilonokat és ezzel kapcsolatos installációkat. A vállalat elmondhatja, hogy Perutól —

Londonig, Kubától — Moszkváig, Tokiótól — Limaig és Helsinkitől — Bagdadig a világ minden táján igyekeztek korszerű pavilonok és installációk készítésével elősegíteni a magyar ipar és külkereskedelem exporttevékenységét.

3. A gazdasági fejlődés és létszámalakulás

Az új gazdasági mechanizmus alkalmazása a vállalati irányító- és termelőtevékenység során komoly gazdasági eredményeket hozott. A vállalat árbevétele 1969-ben, az 1964. évet alapul

4. Lípcei kiállítási pavilon részlete

véve, mintegy 50%-kal emelkedett, annak ellenére, hogy a különböző átszervezések során a vállalat néhány profilját — fagyapot, képkeret, tanszer — időközben vidékre telepítették.

Ugyanakkor a vállalati munkáslétszám az átszervezések következtében 806 főről, 680 főre csökkent.

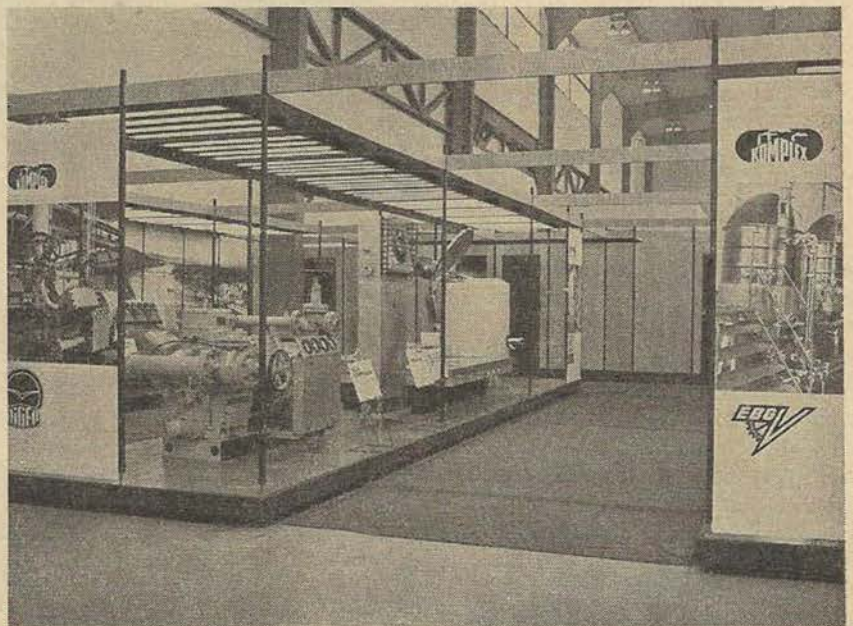
Megállapítható tehát, hogy a vállalat termelési értéknövekedése tisztán a termelékenység növekedéséből realizálódott.

Komoly eredményt ért el a vállalat az exporttermelés fokozása terén is, mert az 1964-es 6 millió Ft értékű exporttermelést 1969-ben 43 millió Ft-ra növelte.

A vállalat az elmúlt évek során nemcsak a termelési érték terén ért el komoly növekedést, hanem a gazdaságosság vonalán is.

4. Kooperációs tevékenység

A vállalat sok irányú tevékenysége szükségessé teszi a más profilú vállalatokkal való kooperációt. Így igyekeznek a vállalat a profiljába nem tartozó, de teljes kivitelezéshez szükséges munkákat a megfelelő szakipari vállalatokkal kooperálva megoldani. A villanszerelési munkáknál, főleg a NEON Berendezéseket Gyártó Vállalat, a kertészeti munkáknál a Fővárosi Kertészeti Vállalat, a kőműves munkát igénylő feladatoknál a különböző építőipari vállalatok, az exporttevékenység végzésénél az ARTEX, az ELEKTROIMPEX és a FERUNION Kereskedelmi Vállalatok, kiállítások megtervezése és kivitelezése vonatkozásában a HUNGEXPO a kooperációs partner.

5. Lípcei kiállítási pavilon részlete

6. Lipcsei kiállítási pavilon részlete

7. SZOT üdülöház Balatonzamárdin

A vállalatnak annál inkább is szüksége van kooperációra, mert vannak egyes kampányfeladatok, amelyeknek csak úgy tudnak eleget tenni, ha a különböző szakvállalatok kölcsönadják a szükséges dolgozókat a feladatok határidős elvégzéséhez.

A Fővárosi Faipari és Kiállítás Kivitelező Vállalat dolgozóit jól ismerik a világ minden részén, ahol a rendszeres kiállításokat rendezik. A vállalat műszaki vezetői és szakmunkásai nagy gyakorlatot szereztek már a világ különböző részein a pavilonok építése és azoknak installálása során. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy a vállalatnak ez irányú tevékenységét nemcsak a hazai, hanem a külföldi vállalatok is szívesen igénybe veszik.

5. Káderfejlesztés és munkaverseny

A vállalatvezetés a párt- és a szakszervezeti vezetéssel együtt arra törekszik, hogy a sokrétű

tevékenység megfelelő ellátásához magasan képzett kádereket neveljen ki. Ezt a célt szolgálják a különböző, részben saját szervezésű, részben a FATE által rendezett szakmai- és vezetőképző tanfolyamok, melyeken a szakemberek, alsó- és közép vezetőik rendszeresen részt vesznek.

Ennek jegyében bontakoznak ki mind a fizikai, mind a szellemi dolgozók körében a munkaversenyek is. A Jubileumi és Centenáriumú évre hasznos felajánlások születtek. Egy év alatt a Szocialista Műhelyek száma 1-ről 4-re, a Szocialista Brigádok száma 16-ról 24-re növekedett. A vállalat összlétszámából mintegy 60% dolgozik Szocialista Brigádban.

6. Az új gazdaságirányítási rendszer eddigi tapasztalatai, és a vállalat előtt álló fontosabb feladatok

A vállalat felső-, közép- és alsósintű gazdasági vezetői, párt- és tömegszervezeti vezetői

megértették az új gazdaságirányítási rendszer lényegét. Ezt igazolják a vállalat szellemi és fizikai dolgozóinak különböző megnyilvánulásai, mely körülmény a fentiek mellett egyben az irányító szervek aktív felvilágosító munkájának eredményességét is tükrözi. Különösen figyelemre méltó az új gazdasági mechanizmus egyik alap gondolatának: a mennyiség—minőség dialektusának érvényesülése. A különböző termékek minőségi javulása nem annyira adminisztratív intézkedések eredményeinek (MEO, Belső Ellenőrzés megerősítése), mint inkább a termelésben közvetlenül részt vevő dolgozók önmagukkal szembeni követelmények emelésének tudható be. Vonatkozik ez a termelékenység növelésére irányuló törekvésekre is. Termelési tanácskozásokon, tömegszervezeti üléseken újra visszatérő gondolat a vezető apparátus oly értelmű bírálata, hogy még több intézkedést fogantosszon a termelés-előkészítés további javítására, hogy a termelés folyamatossá váljék, s mind kevesebb legyen a munkaellátási zavarokból eredő időkiesés. — Hasonló bírálatok hangzanak el a termelőeszközök minőségi javítása, a technológiai utasítások, tervdokumentációk stb. pontosítása tekintetében is, ugyancsak a termékminőség és termelékenység további javítása érdekében.

Az új gazdaságirányítási rendszer megértése és megértetése biztos alapot ad a vállalat kibontakoztatásának; közelebbi és távolabbi koncepcióinak kidolgozására.

A *közelebbi koncepció* (1—2 év) az irányító apparátus (elsősorban a közép- és alsószintű vezetők, rajtuk keresztül a műszaki ügyintézők) munkájának olyan szintre való felemelése, hogy az megfeleljen az új gazdasági mechanizmusból eredő korszerű ügyvitel minden követelményének.

Szükséges hangsúlyozni, hogy a korszerű ügyvitel megvalósítása — bár kulcskérdés — rendkívül nehéz feladat a vállalatnál. Fakad ezen körülmény a vállalat sokrétű tevékenységéből, melyet tovább bonyolítanak az ún. „divatszertű” ráhatások, s legkülönbözőbb, döntően szubjektív eredetű megnyilvánulások. (Pl.: a kiállítási, mint fő tevékenységet véve alapul: jellege a divatszertű ráhatásokból eredően évről évre — esetenként idény szerint is — változik. Ezen belül a kiállítás anyaga, megoldása egyes személyeknek tetszik, másoknak kevésbé, vagy egyáltalán nem. Nem egy ízben előadódott, hogy a „nemtetszés-nyilvánítás” az installáció bontását, átrendezését tette szükségessé.)

Ilyen körülmények között a szervezett, rendszerezett ügyvitel minden kétséget kizáróan nehéz feladat.

E bonyolult helyzetből a kiút egyrésztől éppen a vezetők vezetési stílusának megfelelő kialakítása, másrésztől — bár ez nem vezetési kérdés, de legalább ilyen fontos: típuselemek kialakítása, melyek részben a divati ráhatások, részben a szubjektív igényeknek megfelelően,

szinte tetszés szerinti elrendezésben variálhatók.

E kérdéscsoporttal függ össze a vállalat jelenlegi ügyviteli gépezetének (mint sémának) újbóli felülbírlata, s ennek alapján további egyszerűsítésének (sémakorrekciók) végrehajtása. A feladat megoldásánál a döntő alapelv egyrésztől az ügyvitel gyorsítása, másrésztől az intenció, információ keresés és információ szolgáltatás útjának rövidítése.

A *távlati terveket* illetően kulcskérdés a vállalat gépparkjának felújítása, figyelemmel természetesen a fő profilra, a kiállítási tevékenységekre. Kiemelten kell kezelni a helyszíni szereléseknél elengedhetetlenül szükséges kisgépesítés megoldását.

A vállalat távlati terveiben jelentős szerepet kapott a Keceli telep felfejlesztése, összhangban a kormány vidéki ipartelepítési koncepciójával. A telep termelési értékét már 1970-ben 25 mFt-ra kívánják felfuttatni, szemben az 1969. évi 13,7 mFt-tal. Ez az 1969-ben foglalkoztatott, mintegy 100 fős létszámnak közel megkétszerezését jelenti. 1972-ig el kívánják érni a 40 mFt-os termelési értéket, mely mintegy 400—420 fő állandó foglalkoztatását oldaná meg. A termékekre vonatkozóan elsősorban a kevésbé „szakmaigényes” tömegcikkre gondolnak, figyelembe véve a környezet leendő munkaerőinek felkészültségét.

A vállalat összetevékenységét illetően magasabb szintre kívánja emelni a fő profillal (kiállítás) kapcsolatos tevékenységet, mindenekelőtt a mennyiségi oldalon, hogy ezáltal mind nagyobb számú igény kielégítésére legyen képes, nem utolsó sorban a minőségi oldalon, hogy vevői, termékeit illetően maximális megelégedést tanúsítsanak. E célkitűzéseket a termelékenység fokozásával, illetőleg az ehhez szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosításával kívánják elérni. Ezzel egyidejűleg fel kívánják emelni a tömegcikkeik termelését is, részben a meglévő profilokban, részben új, gazdaságosan gyártható termékek bevezetésével, az ún. „holt-szezon”-ban jelentkező szabad kapacitás kitöltése céljából. Itt is érvényesíteni kívánják a mennyiségi és minőségi igényekre vonatkozó fenti követelményeket.

Előre kívánnak lépni az exporttevékenység területén is. Tovább szélesítik a Szovjetunióval eddig folytatott kereskedelmüket, de lépni kívánnak a nyugati államokba való exporttevékenység vonatkozásában is. Az utóbbi tekintetében az ARTEX Külkereskedelmi Vállalattal ez idő tájt folytatott tárgyalások komoly lehetőségeket és eredményeket ígérnek.

Az exporttevékenységgel kapcsolatosan válik szükségessé a gyártási technológiák alapos felülvizsgálata, azoknak a kívánalmak szerinti finomítása, tökéletesítése.

Jelentős helyet foglal el a távlati tervekben a „fenyő fűrészáru hazai lombosokkal való helyettesítése” koncepciójának vállalati érvényesítése. Közismert, hogy országunk fenyőfaallo-

mánya elenyésző, a hazai készletből kitermelt fűrészáru minimális igények kielégítésére elegendő. Ebből adódóan a fenyőrönk tekintetében csaknem teljes egészében importra szorulunk. Lombosfa-állományunk viszont (nyár, cser, akác stb.) tetemes, ebből ered a fenyőfűrészáru hazai lombosokkal való helyettesítésének országos jelentőségű koncepciója. A vállalatnál minden lehetőség megvan e koncepció érvényesítésére — akár a tömegcikk, akár a kiállítási tevékenység területén —, ezért megfelelő intézményekkel való szoros együttműködésben máris megtették az első lépéseket a helyettesítés lehetőségeinek felkutatására.

7. Kapcsolat a FATE-val, vélemény a FAIPAR-ról

A vállalat jó kapcsolatot alakított ki a Faipari Tudományos Egyesülettel, bár úgy érzik, hogy ezt hasznos lenne továbbfejleszteni. A vállalat vezetői azt szeretnék, ha az egyesülettel való kapcsolat nemcsak tanfolyamokon való részvételben nyilvánulna meg. Hasznosnak tar-

taná, ha az egyesület minél több olyan előadást rendezne, amely lehetővé tenné a faipari szakemberek számára a faipar fejlődésének és eredményeinek részletesebb megismerését.

A vállalaton belül sokan olvassák a „Faipar”-t és mint mondják, sok esetben hasznos segítséget nyújt munkájukban. Felvetik azonban, hogy nagyon sok az elvont, tudományos hangú cikk, és azt szeretnék, ha minél több közérdekű témáról olvashatnának olyan stílusban, amely figyelembe veszi, hogy a faiparban nemcsak egyetemet végzett vezetők és közép vezetők vannak.

Elismerik, ahhoz, hogy a „Faipar” olyan cikkeket közölhessen, amelyek gyakorlatiak és széles körű érdeklődést váltanak ki, ahhoz az is szükséges, hogy a vállalatok vezetői és dolgozói ne csak olvassák, de cikkek formájában közöljék is a „Faipar”-ral a vállalati munka terén elért eredményeket, esetleges problémáikat és ezzel lehetővé tenni, mintegy tapasztalatcsere formájában olyan cikkek leközlését, amelyek elősegítenék a faipari dolgozók tájékoztatását és fejlődését.

Élragasztás hajlékony természetes furnércsíkkal

Az Aaronson Bros Ltd. természetes furnérből készített éltakarót állított elő, melynek előnye abban van, hogy az éltakaró hátsó oldala kontakt ragasztó anyaggal van bevonva. A furnércsík egyszerű illesztés mellett meleg vasaló simításával könnyen ragasztható az élre. Mind a tömörfa és faforgácslapok, mind a farost és rétegelt lemezek nyitott éleinek fedéséhez egyaránt alkalmazható (1. ábra).

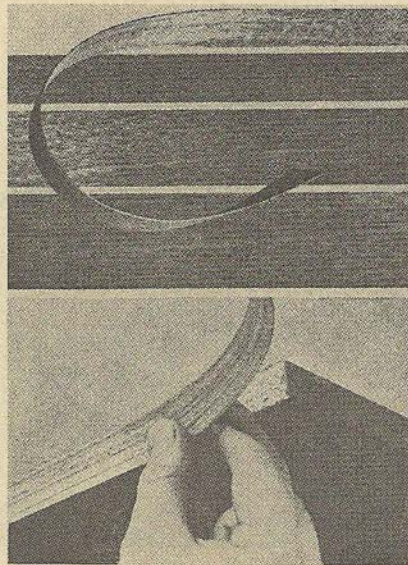
A CONTI-STIP elnevezés alatt világos puha-fa, tölgy, teak és rózsafa választékban hozták forgalomba a furnér éltakaró szalagot 18, 25, 38 és 50 mm-es szélességi méretben. Az egyes éltakaró furnérok hossza 2,44 m. Rugalmassága folytán mintegy 20 mm átmérőjű hajlat-görbületű felületnél is alkalmazható. Gazdasági előnye abban mutatkozik, hogy az élragasztáshoz nincsen szükség a drága élfurnérozó gép beszerzésére, illetve alkalmazására. A furnérszalag élragasztásához a gyapjúanyagok vasalásánál alkalmazott 150–160 °C vasalóhőmérséklet szükséges, amely mellett az élfurnér ragasztóanyaga gyorsan és kifogástalanul köt.

A meleg vasalóval történt ragasztás után a szélek vágószerszámmal vagy üvegpapírral csiszolhatók. Mind a fa- és bútorigar területén, mind az üzletberendezések stb. területén számos lehetőség nyílik az eljárás bevezetésére, alkalmazására.

(Internationaler Holzmarkt, 1970. 9. sz. „Kantenbeschichtung mit flexiblem Abschlussstreifen in Naturholz”)

Dr. J. T.

MŰSZAKI INFORMÁCIÓ

1. ábra

B E L F Ö L D I H Í R E K

Győr és hazánk felszabadulásának 25 éves jubileumi ünnepségsorozata keretében adták át a Győri MTESZ új székházát, a Technika Házát.

A MTESZ győrmegyei szervezete és 19 tag-egyesülete mintegy 3000 fővel zsúfolt, s még csak szerénynek sem nevezhető körülmények között működött hosszú-hosszú éveken keresztül.

A Technika Háza létesítése a MTESZ és a győri politikai, valamint a társadalmi szervek önfeláldozó fáradozásával vált valóra. Mind külső megjelenésében, mind belső kialakításában biztosíték arra, hogy Győr műszaki kollektíváinak minden igényt kielégítő otthon és feltételt biztosít jó munkájuk töretlen további viteléhez (1., 2. ábra).

Az épület: a 120 főt befogadó előadó és vetítőtermet,

70 főt befogadó tanácstermet,

60 fő részére speciális berendezéssel ellátott és felszerelt előadótermet,

15 személyes tárgyalótermet,

továbbá a korszerűen berendezett — rádió, televízióval stb. — felszerelt klubhelyiséget (3. ábra), valamint iroda, szociális és egyéb szolgáltatató helyiségeket foglal magában.

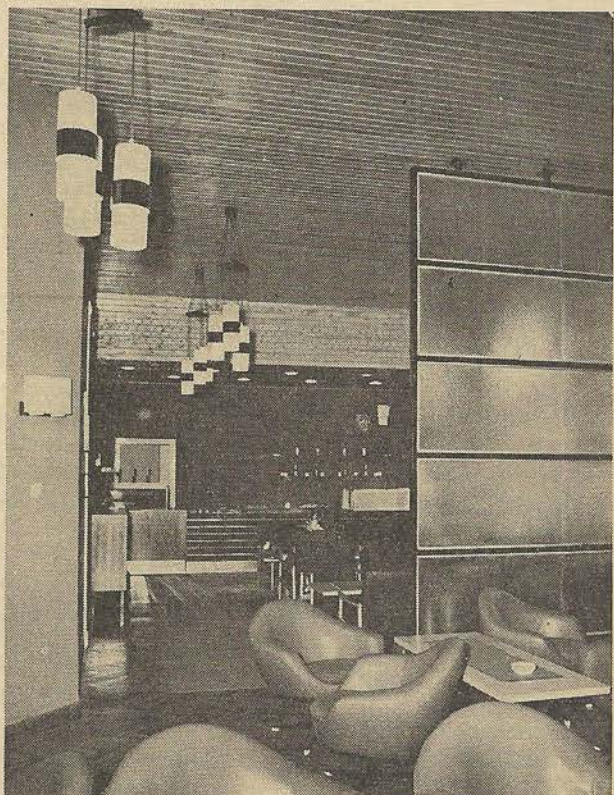
Már az új Technika Háza adott otthont a május 4-től 28-ig megrendezett szovjet műszaki napokkal egybekötött ünnepi tudományos előadásorozatnak is, melyet hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából rendezett a MTESZ győrmegyei szervezete és tag-egyesületei.

1. ábra. A győri MTESZ új székházának — Technika Háza — homlokzati képe

2. ábra. Belső folyosórészlet

3. ábra. A korszerűen berendezett „klubszoba”

4. ábra. A Szovjet Műszaki Napok ünnepi ülésének elnöksége

A május 4-i Szovjet Műszaki Napok ünnepi ülésén Nagy Károlynak, az ÉDÁSZ Vállalat igazgatójának, a MTESZ győrmegyei szervezete elnökének megnyitó szavai után Kiss Árpád miniszter, az OMFEB elnöke, MTESZ elnöke

„A műszaki fejlesztésünk időszerű kérdései” címmel tartott ünnepi bevezető előadást.

A Szovjet Műszaki Napok programsorozata keretében számos érdekes előadás hangzott el, többek között:

Tájékoztató a győri Műszaki Főiskola tervezéséről.

Gazdaságpolitikánk időszerű kérdései.

A betongyártás új technológiája.

Győr és környéke energiaellátásának fő irányai.

Az iparjogvédelem helyzete és feladatai, a 25 éve felszabadult Magyarországon.

A közhasznú autóközlekedés fejlődése és a jövő koncepciói.

*

A Nyugat-magyarországi Fűrészek szombathelyi ipartelepének több mint 300 millió Ft-os rekonstrukciós beruházása keretében bővítik kapacitását.

A forgácslapüzem régebben működő gépei helyébe új, korszerű gépek beállítására kerül sor. A kulcsgépeket a belga és nyugatnémet cégek szállítják és szerelik be, melyeknek összekötő elemeit külföldi licencek alapján a hazai vállalatok gyártják le. Az aprítógépek ugyancsak nyugatnémet relációból kerülnek beszerzésre.

A beruházás tervezett határideje 1973. november 1. Kivitelezésében mintegy 50 alvállalkozó működik közre.

A beruházás befejezése után a vállalat termelési értéke a jelenlegi 230 millió Ft-tal szemben mintegy 600 millió forintra növekszik, és a jelenlegi 37 000 m³/év forgácslap helyett a termelés mennyisége — 22 mm-es forgácslap méretet figyelembe véve — eléri a 100 000 m³-t.

*

A Chemolimpekszel folytatott tárgyalásokat a Stollack AG egy Magyarországon épülő lakkgyár gyártási technológiájának eladására.

*

A MTESZ Csongrádmegyei Szervezete, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa és a KISZ Csongrádmegyei Bizottsága együttes rendezésében került sor a X. Műszaki Hónap rendezvényeire Szegeden és Csongrád megyében.

A Műszaki Hetek alkalmával Kiss Árpád miniszter, az OMFEB elnöke, a MTESZ elnöke

„A tudománypolitikai irányelvek megvalósítása és a műszaki haladás”

címmel tartott bevezető előadást Szegeden, a Csongrádmegyei Tanács nagytermében.

A Faipari Tudományos Egyesület részéről többek között dr. Szabó Dénes: „A műanyag-lakkok szárítási kérdései”, Pintér József: „A gyártásprogramozás operatív feladatai, műszaki akadályok elhárításánál”, Szőke Lajos: „Korszerű ragasztóanyagok” címmel tartott előadást.

Dr. J. T.

LAPUNK PÉLDÁNYONKÉNT MEGVÁSÁROLHATÓ:

V., VÁCI UTCA 10.

V., BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 76. SZÁM ALATTI

HÍRLAPBOLTOKBAN

A ma tudománya — a holnap technikája

OLVASSA RENDSZERESEN MŰSZAKI TUDOMÁNYOS SZAKLAPJAINKAT!

Mindig széleskörűen tájékoztat a szakterület helyzetéről, eseményeiről, újdonságairól

Anyagmozgatás, Csomagolás
Bányászati Lapok
Bőr- és Cipőtechnika
Elektrotechnika
Energia és Atomtechnika
Élelmezési Ipar
Építőanyag
Épületgépészet
Az Erdő
Faipar
Finommechanika
Fizikai Szemle
Gép
Gépgyártástechnológia
Hidrológiai Közlöny
Híradástechnika
Ipari Energiagazdálkodás
Ipargazdaság

Járművek, Mezőgazdasági Gépek
Kép- és Hangtechnika
Kohászati Lapok
Közlekedéstudományi Szemle
Magyar Alumínium
Magyar Építőipar
Magyar Grafika
Magyar Kémiai Folyóirat
Magyar Kémikusok Lapja
Magyar Textiltechnika
Mélyépítéstudományi Szemle
Mérés és Automatika
Műanyag és Gumi
Műszaki Élet
Öntöde
Papíripar
Városépítés
Villamosság

FENTI KIJAVVÁNYAINK ELŐFIZETHETŐK

minden postahivatalban,
a Posta Központi Hírlap Iroda (József nádor tér 1.) csekkszámújára vagy átutalással, valamint
a Technika Háza műszaki könyvboltjában (V., Szabadság tér 17.)

PÉLDÁNYONKÉNT KAPHATÓK:

V., Váci utca 10.
VI., Bajcsy-Zsilinszky út 76. szám alatti Hírlapboltokban.

HIRDETÉSEKET FELVESZ A LAPKIADÓ VÁLLALAT HIRDETÉSI OSZTÁLYA

VII., Lenin körút 9—11. I. em. 120. (222-251).